

SVART PÅ HVITT

7. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

14000 TONN BOMBER OVER TYSKLAND I SEPT.

Nyheter 6-10.

Den røde arme har hatt lokal framgang mot Vitebsk. Byen Kolychki, 50 km øst for Vitebsk er befridd etter voldsomme kamper. Likeledes 46 andre bebodde steder. Tyske motangrep ved Gomel slått tilbake.

I Italia fortsetter den 5 og 8 armers framgang. Under flykamper tirsdag ble 15 tyske fly skutt ned mot 6 allierte. De britiske tropper som erobret Termoli fra sjøsiden kom fullstendig overaskende på de tyske tropper. Det ble tatt en rekke tyske fanger.

Flyplasser på Rhodos og Kreta er blitt bombet. Flyplassen Argos n-ø for Sparta, ble angrepet av allierte fly som for første gang benyttet baser i Italia.

Korsika er nå fullstendig rensert for tyske tropper.

Etter to dagers kamper har jugoslaviske partisaner erobret øya Losini i det innerste av Adriaterhavet. 258 tyskere ble tatt til fange.

Kampene på øya Kos i Dodekaneserne fortsetter.

Det britiske admiralitet melder at den britiske heimeflåte har vært i aksjon utenfor norskekysten ved Bodø. Også flere amerikanske enheter, der i blant et hangarskip deltok. Etter foreløbige meldinger ble en rekke fiendtlige lasteskip truffet, bl. a. et på 8000 tonn.

Ukeroversikter.

ØSTFRONTEN Russernes hurtige framrykking er saknet en del. I syd har tyskerne bare noen få km bredt fotfeste på Tamanhalvøya, og det er øyensynlig spørsmål om dager når de fullstendig blir kastet ut. Mellom Dnjeprprovovsk og Kiev har russerne innledet krigens kraftigste luftbombardement, mens tusener av russiske kanoner beskytter nasistenes stillinger på vestre bredd. På den øya i Dnjepr russerne holder be-

satt utenfor Kiev står de bare 400 m fra byens sentrum.

På midtfronten fører russerne forsyninger fram. Det dårlige været legger en del demper på frammarsjen, og den tyske motstanden har blitt hardere. Russerne rykker fram mot linjen Gomel, Mohilev og Vitebsk, og står 15 km fra Gomel. Tyskerne fører i all hast forsterkninger fram og graver ned store tigertanks som bunkers, samtidig som det raser veldige tankslag. Bare lørdag meldte russerne at i alt 155 tyske tanks var skutt i stykker, største parten på dette frontavsnitt.

Den røde arme står nå langt inne i Hviterussland. I Minsk områdene har partisaner brutt opp jernbanelinjer og sprengt tog i luften. Torsdag meldes om et større slag mellom tyskere og partisaner. Slaget varte i 8 timer og kostet 2000 tyskeres livet.

Sammen med de tyske tropper som «elastisk» trekker seg tilbake strømmer også tusener av tyske bønder som var sendt til Russland for å kolonisere områdene.

Øst for Mohilev har russerne gått over Pronja, 40 km øst for byen. Tsjerkiv sø for Mohilev er gjenerobret. Framrykkingen mot Vitebsk går langsomt på grunn av den sterke tyske motstanden. Russerne står fremdeles 40 km fra byen.

STILLEHAVET Finschafen på Ny Guinea er erobret etter 14 dagers kamp. Allierte bombefly har senket 1 destroyer og 2 transportbåter i en konvoi. Under et japansk forsøk på å evakuere en øy, ble 40 lektere senket.

ENGLAND Gruvearbeiderne som streiket som protest mot at ungdommen under 18 år skulle arbeide i graven, har nå tatt opp arbeidet igjen. Forhandlinger om en tilfredsstillende løsning pågår. Også Wickers-Armstrongstreiken som omfattet 9000 mann er avblåst.

Folkene vegrer seg, og med rette, for å slåss for interesser som ikke berører dem.
(Mussolini 1 nov. 1936 i Milano.)

I **ITALIA** har framgangen vært langsom. Den 5 arme som har utkjempet de hårdeste kampene, står et stykke sønnafør Neapel. Den 8 arme er gått over Ofantoelva og har tatt Foggia hvis flyplass vil få betydning for de videre operasjoner. Tyske jagere tar nesten ikke opp kampen mot allierte fly, som bl. a. har bombet Bolzano, Bologna og Verona med jernbanen fra Brenner. Sardinia er besatt og tyskerne nesten fordrevet fra Korsika. En rekke italienske fly er kommet til de allierte flyplasser. Den 4 italienske arme har kjempet mot tyskerne i Norditalia. Det har vært gatekamper bl. a. i Rom og Turin. I Neapel har tyskerne erklært beleiringstilstand. På grunn av det store antall italienere som flykter over til de allierte, har tyskerne kringkastet en advarsel om at fluktforsøk vil bli straffet med døden, og at også familiene til de «skyldige» vil bli henrettet. I Neapel skal tyskerne ha skutt ca. 40 000 italienere

Kesseling har gjort to forgjeves forsøk på å bli mottatt av paven. Uoverensstemmelser med Vatikanstaten kan få alvorlige følger for Tysklands relasjoner til katolske land som Spania, Portugal og Argentina, dette er bl. a. framhevet av argentiske aviser.

I det hele tatt synes ennå den politiske betydning av begivenhetene i Italia å være større enn de militære. Dette rimer bl. a. med Churchills uttalelse om at han anser Italia for den tredje, ikke den annen front.

JUGOSLAVERNE har avvist en rekke tyske angrep mot Split og holder fremdeles ca. 300 km av den dalmatiske kyst. De har tatt en rekke nye steder, bl. a. Gorizia på den italienske siden av grensen. Aktiviteten har vært livlig ved Triest, Fiume og Lubljana. Ved Lubljana er det utkjempet et tankslag i det jugoslaverne nyttet tanks de har overtatt fra italienerne. Italienske avdelinger har i traktene omkring Triest sluttet seg til jugoslaverne.

UNGARN og ROMANIA motsetter seg Hitlers krav om å stille flere tropper til rådighet for ham. Urolighetene i Romania er etterhånden blitt så store at myndighetene har forbudt folk å drøfte situasjonen.

Også i **BULGARIA** fortsetter urolighetene. For en tid siden fant en demonstrasjon sted utenfor den tyske legasjon. Det ble ropt: «Våre russiske brødre nærmer seg og kommer til å befri oss!» I tyrkiske aviser er Bulgaria oppfordret til å gi opp områdene det har besatt.

I **DET ØSTLIGE MIDDELHAV** foregår allierte operasjoner mot Dodekaneserne. Flere av øyene der i blant Cos er tatt Kreta og Rhodos blir stadig bombet. Tyskernes stillinger på disse øyene er svak bl. a. på grunn av mangelen på overflateskip.

LUFTOFFENSIVEN Blant ukens mål nevnes Hannover. Rhinland, Ludwigshafen og Mannheim, hvor I. G. Farbenindustri og dieselmotorverksteder ble rammet. I Frankrike har bl. a. Nantes vært bombet. Nordvest-Frankrike og Nederland har vært utsatt for de varlige angrep.

SJØKRIGEN Det er tilstrekkelig og framheve at premien for krigsrisikoforsikringer er betydelig nedsatt.

I det **FJERNE ØSTEN** har en ny landgang som nå truer Finschhafen på Ny Guinea funnet sted. I Burma har bombingene av elvetransporter særlig på Chindwin og Kaladan fortsatt.

Symptoner.

Fra Ungarn meldes: Fhv. statsminister Imrevis «Fornyelsesparti» befinner seg i oppløsning. Det er bare et tidsspørsmål når dette parti har opphørt med å være en politisk faktor. Det er ikke plass for nyordningsideer etter fascismens fall.

Ferens Chorin er en av Ungarns største industriherrer og tidligere medlem av Overhuset. Men han er jøde og ble tvunget til å forlate Overhuset og sine andre tilitsposter da den antisemitiske politikken satte inn. Nå har Horthy igjen utnevnt ham til medlem av Overhuset. Det er ikke plass for antisemitiske ideer nå lenger.

Stillingen i Danmark.

Den tyske øverstbefalende i Danmark har utferdiget dekret om beslaglegging av bygninger, jordområder og inventar. Overtredelse medfører standrett. Leieboere er kastet ut med 3 dagers varsel.

I følge et annet dekret skal selv små forseelser straffes strengt. Lengere frihetsstraffer skal sones i Tyskland. Dekretet praktiseres allerede.

28 danske krigsfartøyer ble senket for at de ikke skulle falle i hendene på tyskerne, 5 ble skadet, 7 er i Sverige. Tyskerne fikk 12. 20 danske matroser ble skutt.

Dr. Best har framsatt nye forslag til løsning av krisen. Dette går ut på følgende: Rettspleien fortsetter som under unntakstilstanden. Tyskerne beholder fortsatt kontroll over presse og radio. Krigsministeriet stenges. Riksdagen skal gi fullmakt til regjeringen. Riksdagens utvalg har enstemmig forkastet de tyske forslag.

Politimesterene i alle danske byer har avslått anmodning om å avlegge lojalitetsløfte da et slikt løfte står i strid med Haagkonvensjonen.

DET NYTTER

Hilda Fredriksen har trukket seg tilbake fra «Hedda Gabler» på Det nye teater, så vi tilbakekaller derfor boykotten av denne forestillingen. Etter hva vi erfarer er Hilda Fredriksen ikke medlem av ns og heller ikke profesjonell angiver. Men hun lider av en sykkelig sladrelyst, som gjør henne farlig for sine omgivelser.

«SANGEN TIL LIVET»

Nasisten Leif Sindings siste film, «Sangen til livet», skal absolutt boykottes. Den får premiere i Hamar, Kristiansand og endel andre byer i oktober, og kommer senere til Oslo. Leif Sinding er en av Quislings mest fanatiske kulturlakeier, som lar seg bruke til hva som helst. Etter tyskernes mord på teatersjef Henry Gleditsch nyttet han leiligheten til å rakke ned på den myrdede i sitt organ «Norsk kinoblad», og like etter tvang han norske skuespillere til å filme under trussel med det tyske sikkerhetspoliti.

Hovedmannen i svartebørsaffæren i Halden, som har stått omtalt i avisene, er disponent Ola Dahl, Halden Skotøyfabrikk. Han ledet i sin tid husundersøkelsene etter hamstringslagre i Halden. Han er siden gått ut av ns (en merke at han bl. a. var ns-innsatt formann i Halden Roklubb.

Med våre allierte forstår vi nordmenn de fire verdensmakter som kjemper vår kamp mot den felles, forferdelige fienden, og de undertvungne landene som fører kampen mer eller mindre på vårt eget vis. Jugoslavia som det fremste lysende eksempel som vi dessværre ikke tør våge å sammenligne oss med, Hellas og Danmark. Med hvilke forpliktelser føler vi selv ved dette å være alliert?

Hadde vi vært med i krigen på vanlig vis, så hadde definisjonen vært grei og oppgavene klare. Men nå er vi i den utilfredsstillende situasjon å føre vår kamp med passiv motstand. Bare våre trofaste sjøfolk og våre få aktive krigsdeltagere er midt i selve krigen. Vi andre sitter dessværre mer eller mindre på tilskuerplassen og følger kampen så godt vi kan — med fyrig lidenskap riktignok. Stundom har det nok hendt både på tyrefekting og boksekamp at tilskuerne forveksler seg med partene i den grad at de tar til å slåss innbyrdes — ja stundom av bare enighet.

Og etterpå har de fått utløsning. De går hjem og tror de har utrettet noe. Men, det har de ikke.

Hender det at vi er som slike tilskuere? At vi ser opp fra vårt Russlandskart, hvor vi har ajourført fronten etter dagens telegrammer, med mine av personlig triumf: Hva greier ikke vi!

Men det er våre allierte som greier det. Og denne vår personlige triumf fører nok en viss fare med seg, hvis vi ser etter - faren at vi avlastes, som visse tilskuere, at vi glemmer vår del av oppgaven som er å holde oss uopphørlig våkne med alle sanser spent på de signaler som er til oss: Nå! Vi ligger ikke knuget under ørnens vinger for å varme oss, men for å irritere den, for å distrahere den, så den må binde en del av sin oppmerksomhet på oss. En dag får vi bud om å genere den mye sterkere, det er et av signalene. Vi kan dessværre ikke bestemme det selv. De har stengt oss inne i mørket.

I virkeligheten er det så at de andres innsats i Russland, Italia, på Balkan, i Stillehavet — og i Danmark, forplikter oss og øker

RENE LINJER

I sin siste tale forbød Quisling alt ns-snakke om jøssinger, fordi dette navn aksepteres som fellesbetegnelse av alle nasityranniets fiender. I stedet skulle ns utnytte interessemotsetningene blant sine motstandere og slå de enkelte grupper hver for seg. Vi er alle klar over at det er umulig for ns å oppnå slike resultater. Men det er likevel ikke sikkert at quislings «nye» retningslinjer er helt for-gjeves.

Etter hvert som seieren nærmer seg, slipper det umiddelbare krigsmål sitt jernhårde grep på sinene. De enkelte stopper opp og tenker både fram og tilbake i tiden. Mange har en tendens til straks å gripe fatt i sine førekrigs-ideer for så uten videre å anvende dem på etterkrigsproblemene. Andre der i mot søker å finne ut hvilke lærdommer krigen har gitt for de gir seg i kast med fredens problemer. Det er i denne overgangstid mellom krig og fred at ns-propagandaen virker inn på den første gruppe mennesker. Hver dag søker ns å minne dem om deres ideer og følelser før krigen. Russlandskrekk, klassemotsetninger og omstridte kulturelle og økonomiske spørsmål fra 30-årene blir godt stoff i avisene. Propagandaen har nådd sitt mål, hvis de gamle interessemotsetninger slår ut kraftigere enn før så snart seieren er vunnet. Da kan det tenkes at enkelte nasikjeltringer blir glemt i all forvirringen.

De fleste av de gamle interesse-motsetninger hvilte på reelt grunn-

en gjeld vi har, ikke et krav vi har. Vi skylder en innsats, en innsats etter omstendighetene, men en innsats. Vi er en del av et fellesskap, selv om skjebnen har isolert oss. Det er det vi aldri må glemme, og det er derfor vi aldri må roe oss, hverken i resignert sorg eller slapp tilfredshet, med andre. På den måten blir de daglige savn og de gleder vi må re-nonsere på, en uopphørlig rekke av påminnelser vi skal bruke som vekkerur.

Og den som er våken vil opp-dage noe. Det er alltid noe innen hans krets og virkefelt han kan gjøre. Stirre og stirre inn i mørket, så ser vi alltid signaler.

lag. De behøvde ikke være uløse-lige av den grunn. Men i praksis var de det likevel, fordi de var blannet sammen med vanetenking og overtro. Slike irrasjonelle mo-menter er i stor utstrekning blitt avslørt gjennom krigsbegivenhe-tene. Det synes i det hele klart at freden bare kan vinnes, hvis de enkelte søker å stille problemene i lys av krigens lærdommer, og på en helt saklig basis. Dette gjelder både nasjonalt og internasjonalt. Det er f. eks. helt på det rene at et godt samarbeid mellom England og Amerika på den ene side og Sovjet på den annen side, er en absolutt nødvendig forutsetning for fredelige forhold såvel mellom lan-dene som innen de enkelte land. De som lar seg lede av følesesbe-stemt Sovjetskrekk er med på å ødelegge mulighetene for et slikt samarbeid. Deres vei leder til kaos, og de løper nasistenes ærend. En positiv innsats gjør der i mot de som ærlig og fordomsfrit befatter seg med sakens kjerne, nemlig på hvilken måte en best kan realisere samarbeidet mellom de allierte nasjoner også etter nasityranniets undergang.

Tyske gleder.

For en tid siden ble en used-vaulig flott utstyrt bok, med tite-len «Für ein Grossgermanien», trykt i Oslo og straks sendt til Tyskland. Boka, som er utarbeidet av selveste Rediess, er viet den tyske barneproduksjon i Nor-ge. Bilder fra Hurdals verk, Godt-håp, Geilo osv. viser hvor godt de «norske» jenter får det, som avler barn med tyskerne. I følge Rediess var det inntil 15-12-42 født 2514 barn med tyske fedre i Norge. Av mødrene var 865 hushjelper, 195 sydamer, frisører o. l., 101 ekspe-ditriser, 110 kontordamer, 32 faglærte og 156 ikke faglærte arbeider-sker, 22 skolepiker, 33 syke-pleiersker, 512 uten yrkesangivelse og endelig 487 uten noen som helst oppgave. Tallene gir et tydelig uttrykk for de sosiale sider av spørs-målet «norske» jenter og tyskere.

Læge Einar Gude er arrestert fordi han nektet å overta en ns-helsekontrollstasjon.

VIS FORSIKTIGHET
NÅR DU SENDER AVISEN

UTVIKLINGEN på BALKAN 1918 og i dag. ③

Vil Tyrkia gå med i krigen, eller nøye seg med å gi sine allierte rett til gjennommarsj?

Tysklands nederlag står i dag like klart for tyrkerne som for alle andre, og det vil sikkert by det i mot å gå til et skritt mot en tidligere alliert som kanskje vil bli sammenliknet med Mussolinis lite gløvedige innbrudd i Frankrike i den tolvte time. Men på den annen side har Tyrkia en alliansepakt med England, som forplikter det til å gå med under visse forutsetninger som snart burde være tilstede.

Ellers skal vi ikke glemme at Tyrkia allerede en gang ved sin behendige og samtidig faste politikk har spilt en avgjørende rolle. Etter Balkanfeltet behersket Luftwaffe fullstendig Egeerhavet og det østlige Middelhav. Englands stilling var overordentlig vanskelig. Men Hitler så ikke sjansen eller våget ikke ta den. I følge sin allianse med Storbritannia skulde Tyrkia ha grepet inn da Tyskland invaderte Balkan. Dette erklærte det seg også villig til, men framholdt for sin allierte at det var dårlig rustet, og ingen sjangser hadde til å greie det dengang så overlegne Tyskland, som hurtig ville ha besatt landet og dermed åpnet veien til Suez og India. Engelskmennene innså det riktige i dette Hitler på sin side hadde valgt Russlandsfeltet og betraktet det i øyeblikket som en fordel at Tyrkia var nøytralt. Ved Hitlers nederlag i Russland fikk England den nødvendige tid på seg til å bygge ut sine posisjoner i Middelhavet og mobilisere sine enorme resurser.

Ved å overfalle Rusland gjorde nasistene feilen fra Verdun om igjen. Hadde tyskerne den gang lyttet til den østerrikske generalstabssjef Conrads råd og gått på Italia, hadde krigen sannsynligvis fått en annen utgang. Som det gikk fikk de allierte også den gangen tid på seg og blev sterke nok til å redde Italia. I 1918 kom amerikanerne med for alvor, og dermed var krigen tapt for Tyskland og dets svake allierte.

Noe liknende skjer i dag, og Tyskland trues selv av invasjonen Balkan står igjen i forgrunnen og

etter Italias fall er vasallstatene der blitt svake og upålitelige. I 1918 var Tyskland trett og slitt av de resultatløse offensivene på vestfronten, og måtte trekke tropene fra Balkan og overlate forsvaret til Bulgaria. I dag slites de på samme måte ut i øst og i morgen vil de sannsynligvis bli tvunget til å trekke seg til bakte til Donaulinjen.

Den 15 sept. 1918 sattes offensiven i gang og den 23. kapitulerte Bulgaria. Det var den første av Centralmaktene som falt og Ludendorff sendte sin herre følgende budskap: Følgene av be-givenhetene i Bulgaria har gitt Hindenburg og meg den oppfatning at fiendtligheten bør innstilles. Mindre enn to måneder etter kom våpenstillstanden.

Riktignok var stillingen i 1918 den at de allierte kunne starte offensiven fra Saloniki, mens de i dag ikke har et eneste bruhode på Balkan, bortsett fra den dalmatiske kysten som partisanene kjemper for å holde. Men på den annen side var tyskeres stilling dengang gunstigere enn nå. Russland var eliminert, og dermed den annen front som er tyskeres store skrekk og som i dag står foran sin virkeliggjørelse. Krigsindustrien var intakt. Hva den er i dag vet vi. Og hva vil den bli i morgen med flyplasser i Italia og på Balkan, og russerne kanskje på denne side av Dnjepr er lett å tenke seg. Og endelig hadde ikke den tyske hær i 1918 hatt noe Stalingrad eller Tunis. Frontene var betydelig kortere enn i dag og verdensopinionen langt gunstigere, selv om den også da var dårlig nokk.

Optimistene regner med et indre sammenbrudd. Det gjør ikke de ansvarlige militære og politiske ledere. For dem er parolen bare en: Kamp til betingelsesløs over-givelse!

Halvfabrikata som rør, trå, nagler o. l. blir rekvirert. En rekke firma har av nasimyndighetene fått beskjed om å sende disse sakene ned på brygga. Herfra skal de så eksporteres. Også lastebiler blir nå innkalt — sannsynligvis en finkjemning.

Brennelsituasjonen.

Pr. 1 august 1943 var det hugget under 50 pct. av det pålagte tvangskvantum, mot normalt 70-80 pct. Dette betyr en forsinkelse som det er uråd å innhente. Nasimyndighetene har ikke søkt å løse problemet. Det har tvert i mot vist seg at arbeidere blir tatt fra vedhogst til rene tyske arbeider.

Fra kyndig hold betegnes situasjonen som meget alvorlig. Hvis vi får en vinter av noe hen i mot 1941/42-års typen, vil en ren brenselkatastrofe ikke kunne unngås.

Det kommer for en dag.

Avisen «Messagero» i Rom har anslått den sammenlagte manko i Italias statskasse i løpet av 21 års fasciststyre til 1000 milliarder lire. Ledende fascist har stjålet milliarder av statens midler som de har brukt bl a. til personlig luksus. Da en rekke av de høyere fascistene ble arrestert og villaene deres beslaglagt for den bombeherjede befolkningen, ble det ofte funnet hamstringslagre som har vist seg store nok til å dekke flere måneders behov for dem som flyttet inn i husene.

Norges Handelsforbund.

De nasistiske «næringsorganisasjoner» har begynt å krevne kontingent hos de næringsdrivende. Landets håndverkere har sagt klart fra at de ikke vil betale kontingent til Norges Håndverkerforbund. Og nå er turen kommet til handelstanden.

Det er i disse dager sendt et rundskriv fra Norges Handelsforbund med krav på kontingent fra alle detaljister, grossister og agenter, beregnet etter nærmere angitte satser av bruttoomsætningen, for agents vedkommende av bokført provisjon. Alle som en må nekte å betale denne kontingenten! Pengene skal dels gå til fremme av det tyske kravet om «nasjonal» arbeidsinnsats, dels til rent nasistiske formål. Det dreier seg om meget store beløp som for den enkelte regelmessig vil gjelde det mangedobbelte av hva han før betalte til sin gamle organisasjon.

Parolen er klar: Ingen må betale kontingent til Norges Handelsforbund!

En tredjedel av Ital'a er nå besatt av de allierte tropper.

Victor Emanuel skal danne en regjering under Badoglio's ledelse. Forhandlinger har vært ført ombord på slagskipet Nelson i Maltas hamn, mellom Badoglio og Eisenhower. Sterke italienske krefter arbeider for en mere aktiv innsats av italienerne på de alliertes side.

Det har fortsatt vært uroligheter i de italienske byer tyskerne har besatt. Den tyske avis Deutsche Allg. Zeitung skriver at befolkningen i Roma ikke bare er uvennlig innstillet mot tyskerne, men direkte fiendtlige. I Firenze kom det til aktiv kamp da lederen for den fascistiske milits kom til byen for å rense opp blant de antifascistiske elementer. Studentene i Norditalia har aktivt sluttet seg til motstandsbevegelsen. 50 000 italienske soldater har flyktet opp i fjellene for å fortsette motstanden.

FLYKRIGEN De siste dager har vært preget av meget sterk bombing av Tyskland. I dagslys 1 oktober rettet flygende festninger og Liberator bombefly angrep på München og Wiener Neustadt. I sistnevnte er det store fabrikk for Messerschmittfly.

Natten etter bombet RAF Hagen i Ruhr. Denne by er et meget viktig industrisentra med 150 fabrikk.

Om dagen den 2 oktober ble Emden bombet. Samtidig ble en rekke flyplasser i Nederland og Frankrike bombet, likeledes 6 kraft stasjoner. 24 fiendtlige fly ble skutt ned mens 15 egne fly savnes.

Om natten 3 oktober ble München igjen bombet.

Natt til 4 oktober rettet engelske fly et meget kraftig angrep på Cassel. Her ligger Europas største lokomotivfabrikk, likeledes flyfabrikker. Samtidig ble Hannover og mål i Rhinland angrepet. Under nattens operasjoner gikk 24 fly tapt. Om dagen den 4, angrep flygende festninger Frankfurt am Main. 19 fiendtlige fly ble skutt ned uten egne tap. Om natten til 5 ble Frankfurt igjen utsatt for et voldsomt angrep. Samtidig ble en rekke andre byer bl. a. Ludwigshafen angrepet. 12 fly savnes.

Fly med baser i Storbritannia kastet i september ned 14 000 tonn bomber over tyske mål. Det ble utført angrep samtlige dager, og

i alt 25 nattangrep. Det ble skutt ned 190 tyske fly mot et eget tap av 282.

Den norske flykommando melder at søndag skjøt en norsk squadron ned 5 tyske fly uten selv å lide tap. En norsk major som er sjef for en engelsk squadron er tildelt en meget høy engelsk orden.

I JUGOSLAVIA har partisanene slått tilbake et tysk panserangrep ved Susak. Ved Trieste, Goritza og Lubljanka raser fortsatt harde kamper. 3 albanske regimenter har sluttet seg til partisanene.

Den engelske krigsminister Stimson har erklært at jugoslaven vil få effektiv flyhjelp så snart flyplassene ved Foggia er satt i stand.

FRANKRIKE ss har henrettet 50 franskmenn for sabotasje. Ved Genfersjøen er 25 franskmenn der iblant 7 kvinner, tatt som gidsler i forbindelse med et atentatt på et militærtog.

DANMARK Tyskerne har begynt en intens jakt etter danske jøder. 1600 jøder i alle aldre er arrestert 600 jøder er kommet til Sverige, og det innrettet en interneringsleir i Landskrona. Motstanden i Danmark fortsetter. Nasistene har felt en rekke harde dommer over patrioter.

C.I.O. og American Federation of har i fellesskap sendt ut følgende erklæring som ventes å bli undertegnet av 900 000 verfts- og fabrikkarbeidere: På Victory Fleet Day forplikter jeg meg til å sette mine muskler, tanker og penger inn i produksjonen av skip slik at de forenede nasjoners soldater aldri skal savne krigsmateriell til å slå ned det frie arbeidets fiender, hvor de enn måtte finnes.

— R o t t e n e — «Høyesterettsdommer» Motzfeld har prøvet å melde seg ut av ns. Han har ikke fått dette innvilget men blitt sykepermittert fra stillingen. Han er nå innlagt på Psykiatrisk klinikk.

Politinspektør Schartum, aktor i saken mot politifullmektig Gunnar Eilifsen, har søkt avskjed. Schartum er sterkt religiøst interessert. Han er kjent som en av politiets bødler. Han har forbindelse med medlem av Filharmonisk orkester, Rolf Schüttauf som er en av gestapos værste bødler.

Merkelig opptreden.

Økonomidirektør Carlmar på Det Nye Teater har i lengere tid nyttet nasi-teaterdirektoratet til å lage nyordning innen norsk teater. Dvs. han går til direktoratet med sine forslag uten først å forelegge dem for Skuespillerforbundet. Teaterdirektoratet føler seg så smigret over å få besøk av en «jössing» at det vedtar alt som foreslås. Disse vedtakene går konsekvent ut over skuespillernes rettigheter og kår og har bare til hensikt å øke denne herres inntekter. Carlmars holdning må fordømmes på det sterkeste, særlig fordi Skuespillerforbundet er så kneblet av alle vedtekter som angår organiserte arbeidsgrupper at det må innta en helt passiv holdning overfor de nye vedtakene.

Siste advarsel hr. Carlmar og mulige likesinnede!

Fra Knaben Gruber meldes:

Noen ueksploderte bomber skulle fjernes. Hertil ble satt russiske krigsfanger. En av bombene eksploderte, hvormed 5 russere ble drept. De ble begravet på bygdas kirkegård under tilslutning fra alle folk i bygda og presten forrettet. Herover ble tyskerne så rasende at presten fikk alvorlige trusler om å bli avsatt. De 5 lik ble gravet opp og fjernet fra kirkegården.

I Flekkefjord har kinostreiken vært helt effektiv. Nylig ble 20 unge piker innkalt til gestapo om formiddagen og 20 gutter om ettermiddagen. De ble holdt fast i flere timer og truet med at hvis de ikke gikk på kino to ganger i uka, vilde de bli satt i konsentrasjonsleir.

Arkivet i Ålesund. Det var «lagførerens» bror, B Valderhaug, medlem av ns, som begikk innbrudd i ns' arkiv, for å fjerne papirer som var kompromitterende for ham selv. Men så forsynte han seg samtidig med en rekke dokumenter som han skjønte det kunne være penger å tjene på, og har siden solgt dem til jössinger.

Fhv. statsminister Joh. Ludwig Mowinckel er avgått ved døden i Amerika, 73 år gammel. Hans død har vakt sorg blant nordmenn ute og hjemme. Statsminister Nygårdsvold holdt minnetale i kringkastingen i London.

WART-CIVITT

4. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

BASER PÅ ASORENE — ET NYTT SEIERENS TEGN!

Nyheter 13-10.

På Østfronten raser voldsomme kamper nord og sør for Kiev. Det russiske artilleri har åpnet et intetst bombardement av de tyske stillingene. Nasistene har satt inn nye flyreserver, men russerne har fullstendig overtaket i luften. I Hviterussland evakuerer nasistene Gomel. Russerne har nådd elva Susek i en lengde av 160 km. Ved Vitebsk raser kampene umiddelbart foran byen.

I Italia samler de allierte store styrker ved Volturnoelva. En tysk styrke som forsøkte å komme over elva ble tilintetgjort til siste mann. En oppgir antallet av tyskere i Syditalia til 80 000 mann.

I Jugoslavia har nasistene tilkalt nye forsterkninger, men alle angrep er slått tilbake. Partisanene har erobret en by ved Belgrad.

Gårsdagens nyhet om at britiske «mygg-ubåter» har angrepet og skadet slagskipet «Tirpitz» i Altafjorden, blir slått stort opp i England. Ubåten har en besetning på 2 mann.

I Holland er 3 nye quislinger henrettet av patrioter. I Belgia er 3 tog avsporet.

Ukeoversikter.

I ITALIA har framgangen vært langsom, men jevn. I Termoliområdet har den 8 arme slått tilbake heftige angrep av fiendtlige tanks og infanteri. Styrkene fra sør har forenet seg med dem som ble landsatt ved Termoli og området er en god del utvidet. Byen San Lirino er tatt. I midtområdet er San Marco besatt. Den 5 arme har trengt fram til Volturnoelva og den har bl.a. erobret byen Capua. Patruljer er kommet over Volturno. De tyske stillingene her er sterke. Fienden har til dels gravet skyttergraver. En kan regne med at den fortsatte utvikling i Italia først og fremst vil være pre-

get av framgang på land. Eventuelt vil det finne sted landsetninger av tropper litt nord for de allierte stillinger, eventuelt til hva som skjedde ved Termoli. Derimot er det noe som tyder på at det vil bli fortsatt landsetninger langt nord. Kampen ved landgangsoperasjoner langs fra flybasene har gjentagne ganger vært understreket fra engelske hold.

I følge det tyske «Völkischer Beobachter» har nasistene i et stillhet underlagt Sydtyskland. Den tyske avis «Berliner Tageblatt» er begynt å komme ut, mens den gamle italienske avis er innstillet.

I JUGOSLAVIA har partisanene fortsatt sin aktivitet. Det har vært utkjempet kamper i nærheten av Susak og Trieste. Ved sistnevnte by er de tyske styrkene til dels kastet tilbake. Men stort sett har tyskerne hatt en del framgang i kyststrøkene. Tyngdepunktene for partisanenes angrep som i det siste har vært rettet bl. a. mot jernbanen fra Triesti til Ljubljana og fra Zagreb til Belgrad, ligger nå inne i landet. Jugoslaverne har nå kontroll over store deler av Montenegro, Dalmatia, Bosnia og Hertzegowina.

Luftvåpnet har vært i stadig virksomhet såvel over Italia som over det østre Middelhav. Rhodos, Kreta og mål i Hellas har vært utsatt for hyppige angrep. Da allierte synes å ha mistet herredømmet over Kos og Leros i Dodekanesergruppen. Militærakkyndige i svenske aviser har uttrykt sin forundring over at de allierte ikke foretok en landgang på flere av Dodekaneserne samtidig med landgangen ved Salerno. Til dette skulle det ha vært mulig å bruke styrkene fra Syria. Et alliert herredømme over Dodekaneserne ville hatt stor betydning for de framtidige operasjoner mot Balkan.

LUFTOFFENSIVEN mot Tyskland og tyskbesatte områder har vært mere enn vanlig intensiv.

Vi kan med grenseløs stolthet fastslå at felttoget mot verdens sterkeste militærsmakt er avgjort. Völkischer Beobachter 9 okt. 1941

Blant målene i Tyskland kan en nevne: Stuttgart, Mannheim-Ludwigshafen og München. I Mannheim-Ludwigshafen er i løpet av august og september ikke mindre 100 industribedrifter blitt hårdt rammet, blant disse nevnes spesielt tanksfabrikker og de store anleggene til I. G. Farbenindustri. Mål i Østpreussen og Polen er blitt utsatt for et stort dagangrep. Under dette ble Focke-Wulf-fabrikkene i Marienburg og en fabrikk i Anklam som framstiller flydekk rammet. I Gdynia ble flere tyske båter truffet av bombene. Mannskapene på de amerikanske flyene som tok del i dette angrepet hevder at de tyskere flygere viste tydelig at de manglet trening og erfaring.

Overkommanderende for de amerikanske flystyrker har opplyst at under løpet av angrepet sist fredag og lørdag var 4000 tonn med over Tyskland. Under det siste angrepet på Bremen-Wegesack deltok 875 maskiner, som kastet ned 1250 tonn bomber. Flyene forbrukte 4,5 mill. liter bensin under turen. Under angrepen fredag, lørdag og søndag skjøt amerikanerne ned 450 tyske jagere over Tyskland.

PORTUGAL Britiske tropper er allerede kommet til Asorene. Roosevelt har opplyst at basene også skal benyttes av amerikanere. Ved siden av øyenes store strategiske betydning, er det av meget stor politisk betydning at det halv-fascistiske styrt Portugal nå definitivt avskriver hitlers seierssjanser.

De nye baser betyr et nytt slag mot de tyske ubåter, og at de alliertes flyvåpen får en sterkt øket aksjonsradius.

Den spanske regjering har vært innkalt til møte, og avgitt en erklæring om at Spania opprettholder sin «påpasselige nøytralitet». Før het det riktignok «ikke krigsførende!» (Forts. s. 4)

OPTIMISME og fornuft.

I den lange mørke tiden vi har levd gjennom siden 9 april, har vi hatt en uvurderlig hjelp i vår optimisme. Tyskere og quislinger var rystet over ukueligheten i den, den ble skriften på veggen for dem. Det var de ustanselige nederlagene år, men også den tålmodige optimismens år. Den var vår store styrke den gang, optimismen, og den kan bli vårt svake punkt nå da vi har land i sikte, hvis den blir skilt fra tålmodigheten.

Ryggen var sterk nokk til å bære de onde dagene, men den skal være enda sterkere for å bære de gode vi har nå da sinnet hos mange er bristeferdig av lengsel etter fred og slutt på elendigheten, og gir seg hen i vilde håp om at før jul skal det skje. Men vi er inne på en farlig vei med dette, i en sinnstilstand som ikke tåler tilbakevalg. Vi så det i Salerno-krisens dager, da en mengde mennesker gikk rundt med en halv tomme lagt på nesene. Ganske selvforskyldt, for de hadde hengitt seg til en optimisme som svevde fritt i luften. De sliter mer enn noe annet på kreftene, disse voldsomme svingningene i sinnet. Dyrebare krefter blir spilt og det eneste vi oppnår er å gå nasistenes ærend. De vet det og spekulerer i det. De sender ut falske gode nyheter, driver troen og håpet opp i svimlende høyder, og så kommer skuffelsen og reaksjonen. Dermed gir vi fienden nye våpen i hende. Men optimisme parret med fornuft, det blir våpen i vår hand!

I den siste talen sin pekte Churchill på de domme optimistene som går rundt og prater om at krigen er slutt til jul. De er farlige og sløver krigsinnsatsen. Og hva har de å bygge sitt håp på? Hverken Churchill eller noen ansvarlig politisk eller militær leder har noensinne uttalt noe som kunne brukes som materiale til luftkasteller. Tysklands militære styrke og Wehrmachts moral er fremdeles i det vesentlige urokket. Vi er ennå bare ved begynnelsen til enden.

Resten går ikke av seg selv, det får ingen lov å glemme. Ingen har lov til å si at nå har vi gjort vår plikt, nå kan de allierte armeene greie resten, vi vil ikke ta flere

EN MUSIKER HAR ORDET.³

Hvorfor bør musikerne ikke oppetre offentlig, og hvorfor bør publikum ikke gå på konserter?

1. Fordi 30 pct. av allt billetsalg av alle konserter går til den nasistiske stat. Vi hjelper frivillig nasismen til med å skaffe en trygget økonomi.
2. De kulturelle tiltakene vi taler om utnyttes til nasistisk propaganda. De fulle konserthus brukes som eksempel på det nasistiske kulturlivs blomstring i Norge. Fritt Folk og Deutsche Monatshefte og mange andre blader fjesker seg med de suksesser vi av oss selv gir dem.
3. Programvalget på alle konserter er sensurert av nasistene. Ingen musiker får f.eks. lov til fritt å velge musikkverk. Ingen får spille russisk musikk, Tsjajkowski f.eks. er forbudt etc. Ja sangerne må til og med forelegge tekstene i de sangene de skal synge.
4. Fordi man ikke fritt kan leie Aulaen. Det nasistiske kulturdepartement bestemmer hvem som får lov og hvem som ikke får lov å opptre der.
5. Det er langt vanskeligere å nekte å opptre på nasistiske konserter og tiltak hvis en ellers opptrer offentlig.
6. Filharmonisk selskap er i særlig grad blitt et tegn på forbrødringen med våre fiender. Deres konserter blir stadig oppskrytt i tyske blader. Konsertene er livlig besøkt av nasister og tyskere og er derfor i særlig grad et propagandanummer for nasistene. I Filharmonisk selskap satt før 9 april noen av de værste angivere og senere tyske gestapofolk. Det er ennå ansatt tyskere i selskapet.
7. Fordi musikerne ved å opptre offentlig lokker sine venner og

risker. Nei, nettopp når fienden viser tegn til å vakle under slagene, er det at alle krefter skal settes inn på alle fronter for å påskynde sammenbruddet!

Det gjelder derfor at alle holder seg beredt til det som måtte komme. Vi har gode våpen i sabotasjen og nervekrigen, og vi må utrettelig bruke dem til vi får andre. La oss slå optimismen og fornuften sammen, så skal det gå!

beundrere blant publikum til sitte sammen med nasister og tyskere i skjønn forening, i fredelig samkvem. Det skjuler for venner og for fiender at vi er i krig. Det svekker kampånden. Det utvisker krigsforbryternes kulturfjendtlige ødeleggelser. På en slik konsert glemmer publikum sine kamerater som døde i kamp eller som ble terrorisert, torturert og deportert.

Av de ca. 60 større forsikrings-selskaper som skulle inregistrere sine funksjonærer, har bare 3 gjort det, hvorav 2 på grunn av misforståelser.

På Borregård var det for 14 dager siden stevnet til bedriftsmøte fra landsorganisasjonens side. På møte hvor man skulle regne med flere hundre besøkende, kom 4 hvorav 2 utsendinger fra Oslo, avdelingsingeniøren som var nødt til representere, samt en nasist fra Borregård.

Samme kvell skulle det være tillitsmannsmøte i byen for alle bedrifter i distriktet. Her møtte 10 stykker!

I Sarpsborg, Fredrikstad og Moss var det stor alarmtilstand for 14 dager siden. Politimestrene hadde etter eget utsagn fått en trusselskrivelse om at det den natten skulle foregå utstrakte sabotasje-handlinger. De tok trusselen meget alvorlig. Borregård og andre store bedrifter ble tvunget til å holde generalundersøkelse. Luftvern var utkalt. Borgere i byen ble utkalt midt på natten for å gå borgervakt.

«SANCT SVITHUN»

Foreløbig er bombingene av denne båten et mysterium. Tyskerne har naturligvis utnyttet tilfellet på beste måte, men opererer med forskjellige tall. I Bergensavisene er 120 reddet, Oslo-pressen redder bare 70 og i Trondheim er antallet sunket til 60. Spørsmålet er da: Hvor mange er døde og hvor mange av disse er tyskere og andre nasister? Og hvorfor ble det fra «St. Svithun» skutt med 3 kanoner på flyene? Svar utbes i Aftenposten.

VIS FORSIKTIGHET

DET SPØKER IKKE I DAGSLYS!

«Faren ligger ikke i russisk innflytelse, men i russisk isolasjon.» Disse ordene uttalte den konservative sir Samuel Hoare forleden på et møte i sitt valgdistrikt, og de har symptomatisk betydning foran møte mellom De Forente Stater, Storbritannia og Sovjetsamveldets utenriksministre i Moskva. Ordene er neppe uttrykk for kjærlighet til Stalin og hans nye samfunn, men en følge av den totalt endrede situasjon som krigen har skapt. Krigen har vist at enkelte kretsers håp om at Sovjet skulle vise seg å være en koloss på leirefotter må skrinlegges. Sovjet er blitt en mektig realitet som alle realistisk tenkende politikere må regne med. Det kommende møte vil sikkert bidra stort til å fjerne den gjensidige mistro som har vært en av de viktigste årsakene til at alt har gått så skjævt i de siste 25 årene da bolsjevikspøkelset har herjet allverdens land.

At Sovjetsamveldet må være interessert i en fredelig og stabil verden sier seg selv, og det har også vist det i gjerning. Helt siden det gikk inn i Folkeforbundet har Litvinov ved alle høve gått inn for kollektiv handling for å sikre freden. Da Tsjekoslovakias venner sviktet så skammelig i 1939, stod Sovjet fast og erklærte at det vilde oppfylle sine forpliktelser uavhengig av hva de andre garantimaktene foretok seg. Tsjekoslovakia ble lovet og hitler fikk frie hender mot øst. Det var den tragiske men logiske følge av Münchenpolitikken som for en vesentlig del var rettet mot Sovjetsamveldet. Etter at vestmaktene under Chamberlains og Daladiers ledelse, på denne utvetydige måten hadde demonstrert sine hensikter, oppga Sovjet freds- og sikkerhetspolitikken, isolerte seg og tok til med forberedelsene til den krigen mot hitler som måtte komme.

Krigen kom, men det var vestmaktene som i første omgang målte ta støtet etter at Stalin hadde rettet sitt knusende svar mot Münchenpolitikken da han sluttet ikke-angrepspakten med Tyskland.

Sovjetsamveldet er interessert i oppbygning, ikke i erobring, og dets utenrikspolitikk er klar og enkel. Det trenger ikke mer «rom»

enn det har. Det omfatter sjetdeparten av jorden med en tiendepart av befolkningen, og har praktisk talt alle nødvendige råstoffer innenfor sitt område. Det er ikke bare et land, det er en hel verdensdel som gir det russiske folk mer enn nok å stille med, og Stalin og de andre statsledere er utpregete realpolitikere som ikke lar sine handlinger bestemmes av andre hensyn. Den freden russerne trengte for å gjennomføre de storslåtte 5-årsplanene, ble truet da hitler kom til makten og fra da av øket militærbudsjettet så sterkt at det i urovekkende grad gikk ut over oppbygningsprogrammet. Men overfor den nasistiske truslen var det intet valg. Sovjet måtte ruste hvis det skulle være noe håp om å redde det verket som var begynt og som hitler, og bak ham sterke krefter i Vesten hadde til hensikt å knuse.

Det vil avhenge av de andre maktene vilje til samarbeid etter krigen, om Sovjets frykt for kapitalistisk innringning skal forsvinne. De ofrene som begge parter har bragt, har gjort sitt til at meget av mistroen er overvunnet. Den alliansepakten som Sovjetsamveldet og Storbritannia sluttet for 20 år, vil kunne få den største betydning for forbindelsen mellom de to land, som først og framst vil bli av økonomisk art. Samveldet har veldige eksportmarkeder som byr på store og gjensidige muligheter.

Nesten alle slags produkter kan leveres og en må regne med en økonomisk gjenfødelse og et veldig øket behov for forbruksvarer når krigsfaren er fjernet.

Sovjetsamveldet er bestemt til å være en av verdens ledende makter, både ved sin materielle styrke og ved det pionerarbeide det har gjort. Der er i alles interesse at landet trekkes ut av den isolasjonen det hittil har levd i. Og noen varig fred kan en ikke skape uten Sovjetsamveldet medvirken.

Etter utenriksministrene er det meningen at Stalin, Churchill og Roosevelt skal møtes. Disse tre lysende personligheter må kunne skape tilstrekkelig klarhet til at spøkelsene kommer til å vantrives på jorden.

MERK!

Vi innskjerper at blokaden mot enkelte forlag fortsetter. Det er i første rekke Gyldendal som har kommissarisk ledelse med nasisten Tore Hamsun som sjef. Bøker som er gitt ut på dette forlag etter 1942 må ikke kjøpes. Likeledes gjelder blokaden de rene nasistforlagene Blix, Stenersen, Norden, Kamban, Ama, Herolden og Centralforlaget.

Norske forfattere har tatt konsekvensen av dette. De blokerer forlagene og lar ikke sine bøker trykke der. Det må derfor også være en selvfølgelig plikt for publikum som i motsetning til forfatterne, ikke er økonomisk interessert i å overholde en streng blokade.

De engelske fagforeningene har frivillig vedtatt ikke å gå til streik mere så lenge krigen varer. Samme vedtaket er fattet av fagforeningene på Malta. Gruvearbeiderne i Storbritannia har henstilt til regjeringen at staten overtar gruvene — i steden for som nå å kontrollere dem.

Den franske sender Honneur et Patrie sier i tilslutning til meldingen om de 50 franske guller som er henrettet, at dette bare er en liten brøkdelen av de mord som er begått i de tre årene Frankrike har vært besatt. 72000 franskmenn er i virkeligheten henrettet i disse årene, enten ved skyting av tyskerne eller ved guillotineing av Vichyfolk. Hemmelige henrettelser foregår i massevis hver eneste dag.

Mostanden mot tyskernes utskrivning av arbeidskraft er virksomningsfull. Frammøtet i Châlons-sur-Marne var f.eks. 1 pct., og for hele departementet 14 pct.

Gårdbruker Gamelsrud, formann i Akers jordstyre, og kjøpmann Løken, begge ns-medlemmer, kjøpte ned en jernbanemann i Strømsveien. De stoppet først, men kjøpte etter kort betenkning videre. De ble senere begge arrestert. Gamelsrud forklarte at de kom fra et ns-møte, mens Løken tilstod at de kom fra ss-restauranten i Werghelandsveien. Det er notorisk at de har sittet på den omtalte restaurant og drikket tett.

ØSTFRONTEN: DEN RØDE ARMES NYE SEIERE

Etter en forbløffende kort kamp-pause på østfronten som var blitt nødvendig fordi russerne måtte føre fram forsyninger til sine nye stillinger, kom det den 7 og 8 okt. meldinger om en ny russisk offensiv. Denne har senere utviklet seg med eksplosjonsaktig hastighet. Denne gangen kjempes det også i Leningradområdet. Den røde arme er allerede gått over Wolchow, og den har inntatt det viktige jernbaneknutepunktet Kirisji 100 km s-ø for Leningrad.

Den direkte jernbaneforbindelse mellom fiendens styrker i nord og sør er brutt i og med erobringen av byen Newel som ligger ca. 100 km nord for Vitebsk og like langt fra den polsk-russiske grense av 1939. Tyskerne kan i dag overføre forsterkninger fra nord til sør eller omvendt, bare ved å nytte baner vestfor Pripetsumpene. Dette vil i en ikke liten utstrekning hindre bevegelsesfriheten deres. Framgangen har også fortsatt i retning av Vitebsk, Mogilev og Gomel (byen Dowbush, 20 km øst for Gomel er befridd) selv om det hvitrussiske terrenget med de store skogene og tallrike elvene, hvis bredder gjerne er underminert av tyskerne, gjør det vanskelig. Men de geografiske forholdene skaper vansker også for tyskerne, i det de stadig blir utsatt for angrep av partisaner som finner trygge tilholdssteder i de store skogene.

De mest uventede og betydningsfulle begivenheter har imidlertid funnet sted ved Dnjepr midtre løp, hvor russerne har gått over elva på tre steder: Like nord for Kiev, sør for Perejaslav og s-ø for Kremensjug. Tyskerne har gjort sitt ytterste for å holde Dnjepr vestlige bredd. Den 17 sept. understreket Hitler betydningen av disse stillingene. Men trass i forsvaret er store styrker av russere, utsyrt med artilleri og tanks kommet over elva. Søndag stod allerede 8 sovjetrussiske divisjoner på vestsiden av den, og det ble opplyst at den farligste fase av kampen for bruhodene var over. Særlig ved Perejaslav har russerne utvidet sine terrengvinninger betraktelig, og de tyske granater når i ikke lenger fram til Dnjepr. Hitler er også blitt tvunget til å oppgi sitt siste bruhode for ope-

rasjoner mot Kaukasus. Tamanhalvøya er nå rømmet. Seieren her blir av Moskvakringkasteren sammenlignet med seieren ved Stalingrad. Bare i løpet av kampe-nes siste dager tapte tyskerne 20 000 mann i falne og sårete, 3000 fanger og dessuten store lagere av krigsmateriell og forsyninger.

Helhetssituasjonen på østfronten er i dag overordentlig lys.

Faren for at de tyske styrkene i sør kan bli avskåret, de vanskelige forbindelsene mellom nord og sør og endelig det stadige russiske presset — gjør en ytterligere tysk retrett sannsynlig. Linjen Riga - Odessa vil da sannsynligvis bli aktuell, dermed vil så å si alle områder østfor den sovjetrussiske grense av 1939 være befridd.

SJØKRIGEN Trass i øket ubåktativitet har tonnasjetapene i august og september vært de laveste i løpet av krigen: Ved et konvoyslag i Atlanteren ble riktignok senket tre eskorteskip og noen handelskip, men tyskerne mistet flere ubåter. Det er opplyst at de forenede nasjoner disponerer nå en flåte på 50 millioner tonn, når en ikke regner med landgangsbåter.

NS I STAVANGER

Som mange andre steder er det også slagsmål mellom quislingene i Stavanger. Vi er kommet over et skriv fra «ordfører» Høst til innenriksråd Dahl i Innenriksdepartementet datert 10 sept. Dahl klager over at en del av Stavangers quislinger ved «fylkesmannens» hjelp har avsatt ham. Men brevet inneholder også andre ting av interesse, og vi siterer:

Det er i Stavanger ca. 60 000 mennesker, hvorav 700 tilhører ns inklusiv kvinner, hird, legionærer og barn. Herav er ca. 100 mot ordføreren. Av disse er f.eks. 3 avskjediget fra kommunen før min tid for underslag og drukkenskap. En hel del av de andre er rasende fordi deres stilling ikke er korrupertivt bedre, fordi de er ns.

Å få nye medlemmer i Stavanger anser jeg utelukket — og heri er fylkesordføreren helt enig — fordi folk som mer eller mindre deler vår oppfatning ikke vil tvinges til ved et medlemskap å måt-

te omgås folk som de ville skamme seg over å omgås.

Derimot later det til at herr ordføreren selv ikke har dårlig omgang. Det heter videre i brevet:

La meg gi et enkelt solskinnsbilde. Jeg omgås og ser i min vakre heim generaler, admiraler, oberster og de høyeste innen Wehrmacht. Det er dannete, fine mennesker, og jeg har ved min personlighet, og ved at jeg er dekorert både av der Führer og reichminister Goebbels, kunnet bringe Stavanger store fordeler og behandles anderledes enn andre.

Igår var min frue og jeg invitert til en tysk konsert, hvor vi satt på første benk mellom to tyske generaler. De underholdt seg med min frue og meg i foyeren temmelig lenge før konserten, mens alle tyske offiserer sto «rett».

I morgen heter det naturligvis i partikretser en masse ting. Jeg kan da ikke hjelpe hvordan tyskerne plasserer meg og at de andre «honoratiøner» blir ubemerket og plasert på en del benker bakenfor. Nei, det er ikke lett.

Nedgangen i den tyske krigsproduksjon har utløst en ny terrorbølge i Tyskland. For å presse opp det stadig synkende arbeidstempo truer nasistene med at bedriftens direktør blir skutt og 3 arbeidere halshugget. Metoden er allerede prøvet ved en rekke store bedrifter, men arbeidstempoet synker stadig.

Dette har Goebbels glemt å fortelle og vi har heller ikke lest det i «Fritt Folk».

Det er nemlig sannhet.

TIL STUDENTENE

Prof. Oscar Albert Johnsen er medlem av ns. Hvorfor går fremdeles studenter på hans forelesninger? skriver en student til oss. Sørg for at denne Nord-europas kjedsomligste prof. taler for tomme benkerader!

SIC.!

I 1940 tok tyskerne Bergens skoleskip og døpte det om til «Westwärts» (vestover). Tross det forjettende navn har skipet hittil ligget i Bergen.

Nå vil man vite om det skal settes inn på østfronten.

SEND AVISEN VIDERE

SVART PÅ HVITT

1. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

BLIR DNJEPRBUEN ET NYTT STALINGRAD?

Nyheter 20-10.

Den røde arme fortsetter framrykkingen i Dnjeprbuens sør for Kremensjug. Hovedjernbanelinjen fra Dnjepropetrovsk vestover er avskåret. Byen og jernbaneknutepunktet Pjatichatka er gjenobret. Herifra går også en jernbane til Krivoi Rog. Under de voldsomme kamper ble 2 tyske panserdivisjoner og 2 infanteridivisjoner revet opp og tilføyet voldsomme tap. Russerne tok 1800 fanger og store mengder krigsmateriell. Ved Kiev og Gomel fortsetter voldsomme kamper, og russerne har rykket fram flere km. En tysk motorisert divisjon som russerne nylig tilføyet store tap, ble fullstendig revet opp. Russerne har senket et tysk forsyningskip i Østersjøen og et i Svartehavet.

I Italia rykker den 5 arme fram i fjellterrenget nord for Capua. På midtfronten er San Stefano erobret. 12 flyplasser ved Rom ble bombet mandag.

Flygende festninger har angrepet tyske mål i Skarplje (mellom Beograd og Athen) fra baser i Italia. Angrepet kom helt overraskende, og ingen tyske jagere sås. Alle tyske angrep på de Dalmatiske øyer er slått tilbake.

I Varschau har patrioter fullbyrdet dødsdommen over en gestapooffiser.

Ukeoversikter.

ØSTFRONTEN Tyskerne gjør fortvilte forsøk på å holde sin påtenkte forsvarslinje, og utfører mange motangrep. Disse blir imidlertid regelmessig avvist og fiendens tap er meget store. Likevel har den innbitte motstanden til dels bevirket at russernes framgang ikke har vært særlig hurtig. Troppene i Leningradområdet har vært utsatt for et hardt press, og selv om de har klart å holde posisjonene sine, er stillingen deres

meget farlig, ikke minst fordi russerne lenger sør er gått over elva Sosj og er kommet inn i Gomel hvor det for øyeblikket blir utkjempet gatekamper. På den sørlige del av Gomelavsnittet har den røde arme trengt gjennom fiendens linjer og rykker nå mot Pripetsumpene. En retrett på denne delen av fronten vil føre tyskerne til sumpene og her vil de ikke ha flyplasser til sin rådighet.

I traktene omkring Kiev er brohodet utvidet og den røde arme har trengt fram til byens ytre forsvarslinjer både fra nord og sør. Fienden har lidt store tap, opptil 2000 mann om dagen. S-ø for Kremensjug har et innbitt slag av flere dagers varighet, ført til et fullstendig gjennombrudd gjennom de tyske linjer. Veien mot sør og vest synes nå å ligge åpen for russerne.

Også kampene om tyskernes sørligste forsvarslinje, dvs. fra Saporosje til Melitopol, har hatt et gunstig forløp. Saporosje er erobret og styrken herfra trenger nå hurtig mot sør. Samtidig har andre avdelinger av den røde arme rykket inn i Melitopol fra øst, etter å ha forsert tyskernes overmåte sterke forsvarsanlegg som bl.a. besto av tre rader med antitankgraver og dype befestningsanlegg. Slaget om disse posisjoner kostet tyskerne 4000 falne.

De ca. 80 tyske divisjoner som står i Dnjeprbuens, ved Saporosje-Melitopol-linjen og på Krim, befinner seg nå i en ytterst kritisk situasjon, i det de lett kan bli avskåret. Samtidig synes de å ha fått ordre om å holde stillingene for en hver pris. Dette er rimelig sett på bakgrunn av betydningen som de truede områdene har. I Dnjeprbuens ligger Krivoi Rog, som leverer mesteparten av jernmalmen til industrien i Donetsbassenget. Her ligger også Nikopol med sine rike mangangruver, som dekker 90 pct. av Tysklands

Døde kamerater, de kuer ikke oss.

tilgang på dette metall som er så viktig for stålherdingen. Endelig er de fleste tyske truster direkte interessert i de store industribedriftene som ligger i de delene av Ukraina som står for fall.

KONFERANSEN i Moskva mellom Molotov, Eden og Hull ble åpnet 18 okt. Lovende for møtets forløp er den tydelige tilnærmingen som i det siste har funnet sted mellom vestmaktene og Sovjet, og som bl. a. er kommet til uttrykk i disposisjonene overfor Italia. Denne tilnærmingen er nylig blitt understreket av «Izvestia» i en artikkel som behandlet den forestående konferansen. Alt dette skulle kunne gi oss grunn til å håpe, at statsmennene som kommer sammen i Moskva relativt lett skulle kunne bli enige om planene for det framtidige samarbeid. Som hovedmål for dette samarbeid oppgir såvel London som Moskva: påskyning av den endelige seieren, hurtigst mulig gjenoppbygging og sikring av en varig fred.

I DANMARK har nye sabotasjehandling funnet sted. Fredag ble det såleis meldt fra Sverige at 9 transformatorstasjoner og en restaurant var blitt sprengt i luften i København og nærmeste omegn. Litt utenfor byen ble det satt fyr på et hus som var rekvisitert av tyskerne. Forts. s. 4

FALT FOR FEDRELANDET

Det er den 20 okt. offentliggjort at de tyske bødler igjen har berøvet 10 av våre landsmenn livet. Våpenløse må vi motta det tunge budskap. Vårt brennende hat og intense lengsel etter aktiv handling som kan knuse våre umenneskelig undertrykkere, er vårt svar.

Vi hedrer våre falne kamerater. Våre knyttete never er våre kranser.

ØSTFRONTEN: DEN RØDE ARMES NYE SEIERE

Etter en forbløffende kort kamp-pause på østfronten som var blitt nødvendig fordi russerne måtte føre fram forsyninger til sine nye stillinger, kom det den 7 og 8 okt. meldinger om en ny russisk offensiv. Denne har senere utviklet seg med eksplosjonsaktig hastighet. Denne gangen kjempes det også i Leningradområdet. Den røde arme er allerede gått over Wolchow, og den har inntatt det viktige jernbaneknutepunktet Kirisji 100 km sør for Leningrad.

Den direkte jernbaneforbindelse mellom fiendens styrker i nord og sør er brutt i og med erobringen av byen Newel som ligger ca. 100 km nord for Vitebsk og like langt fra den polsk-russiske grense av 1939. Tyskerne kan i dag overføre forsterkninger fra nord til sør eller omvendt, bare ved å nytte baner vest for Pripetsumpene. Dette vil i en ikke liten utstrekning hindre bevegelsesfriheten deres. Framgangen har også fortsatt i retning av Vitebsk, Mogilev og Gomel (byen Dowbush, 20 km øst for Gomel er befridd) selv om det hvitrusiske terrenget med de store skogene og tallrike elvene, hvis bredder gjerne er underminert av tyskerne, gjør det vanskelig. Men de geografiske forholdene skaper vansker også for tyskerne, i det de stadig blir utsatt for angrep av partisaner som finner trygge tilholdssteder i de store skogene.

De mest uventede og betydningsfulle begivenheter har imidlertid funnet sted ved Dnjepr's midtre løp, hvor russerne har gått over elva på tre steder: Like nord for Kiev, sør for Perejaslav og sør for Kremensjug. Tyskerne har gjort sitt ytterste for å holde Dnjepr's vestlige bredd. Den 17 sept. understreket hitler betydningen av disse stillingene. Men trass i forsvaret er store styrker av russere, utsyrt med artilleri og tanks kommet over elva. Søndag stod allerede 8 sovjetrussiske divisjoner på vestsiden av den, og det ble opplyst at den farligste fase av kampen for bruhodene var over. Særlig ved Perejaslav har russerne utvidet sine terrengvinninger betraktelig, og de tyske granater når i ikke lenger fram til Dnjepr. Hitler er også blitt tvunget til å oppgi sitt siste bruhode for ope-

rasjoner mot Kaukasus. Tamanhalvøya er nå rømmet. Seieren her blir av Moskvakringkasteren sammenlignet med seieren ved Stalingrad. Bare i løpet av kampe-nes siste dager tapte tyskerne 20 000 mann i falne og sårete, 3000 fanger og dessuten store lag-ger av krigsmateriell og forsyn-inger.

Helhetssituasjonen på østfron-ten er i dag overordentlig lys.

Faren for at de tyske styrkene i sør kan bli avskåret, de vanskelige forbindelsene mellom nord og sør og endelig det stadige rus-siske presset — gjør en ytterligere tysk retreat sannsynlig. Linjen Riga - Odessa vil da sannsynligvis bli aktuell, dermed vil så å si alle områder øst for den sovjetrussiske grense av 1939 være befridd.

SJØKRIGEN Trass i øket ubåtak-tivitet har tonnasjetapene i august og september vært de laveste i løpet av krigen. Ved et konvoy-slag i Atlanteren ble riktignok senket tre eskorteskip og noen handelskip, men tyskerne mistet flere ubåter. Det er opplyst at de forenede nasjoner disponerer nå en flåte på 50 millioner tonn, når en ikke regner med landgangsbåter.

NS I STAVANGER

Som mange andre steder er det også slagsmål mellom quislingene i Stavanger. Vi er kommet over et skriv fra «ordfører» Høst til innenriksråd Dahl i Innenriksde-partementet datert 10 sept. Dahl klager over at en del av Stavanger's quislinger ved «fylkesman-nens» hjelp har avsatt ham. Men brevet inneholder også andre ting av interesse, og vi siterer:

Det er i Stavanger ca. 60 000 mennesker, hvorav 700 tilhører ns inklusiv kvinner, hird, legionærer og barn. Herav er ca. 100 mot ordføreren. Av disse er f.eks. 3 avskjediget fra kommunen før min tid for underslag og drukkenskap. En hel del av de andre er rasende fordi deres stilling ikke er korrup-tivt bedre, fordi de er ns.

Å få nye medlemmer i Stavanger anser jeg utelukket — og heri er fylkesordføreren helt enig — fordi folk som mer eller mindre deler vår oppfatning ikke vil tvin-ges til ved et medlemsskap å måt-

te omgås folk som de ville skam-me seg over å omgås.

Derimot later det til at herr ordføreren selv ikke har dårlig om-gang. Det heter videre i brevet:

La meg gi et enkelt solskinn-s-bilde. Jeg omgås og ser i min vakre heim generaler, admiraler, oberster og de høyeste innen Wehr-macht. Det er dannete, fine men-nesker, og jeg har ved min per-sonlighet, og ved at jeg er deko-rert både av der Führer og reich-minister Goebbels, kunnet bringe Stavanger store fordeler og behand-les anderledes enn andre.

Igår var min frue og jeg invi-tert til en tysk konsert, hvor vi satt på første benk mellom to tys-ke generaler. De underholdt seg med min frue og meg i foyeren tæmmelig lenge før konserten, mens alle tyske offiserer sto «rett».

I morgen heter det naturligvis i partikretser en masse ting. Jeg kan da ikke hjelpe hvordan tys-kerne plaserer meg og at de andre «honoratiore» blir ubemerket og plasert på en del benker bakenfor. Nei, det er ikke lett.

Nedgangen i den tyske krigs-produksjon har utløst en ny ter-rorølge i Tyskland. For å presse opp det stadig synkende arbeids-tempo truer nasistene med at be-driftens direktør blir skutt og 3 arbeidere halshugget. Metoden er allerede prøvet ved en rekke store bedrifter, men arbeidstempoet syn-ker stadig.

Dette har Goebbels glemt å for-telle og vi har heller ikke lest det i «Fritt Folk».

Det er nemlig sannhet.

TIL STUDENTENE

Prof. Oscar Albert Johnsen er medlem av ns. Hvorfor går frem-deles studenter på hans foreles-ninger? skriver en student til oss. Sørg for at denne Nord-europas kjedsomligste prof. taler for tom-me benkerader!

SIC!

I 1940 tok tyskerne Bergens skoleskip og døpte det om til «Westwärts» (vestover). Tross det forjettende navn har skipet hittil ligget i Bergen.

Nå vil man vite om det skal settes inn på østfronten.

SEND AVISEN VIDERE

SVART PÅ HVITT

21. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

BLIR DNJEPRBUEN ET NYTT STALINGRAD?

Nyheter 20-10.

Den røde arme fortsetter fram-rykningen i Dnjeprbuen sør for Kremensjug. Hovedjernbanelin-jen fra Dnjepropetrovsk vestover er avskåret. Byen og jernbane-knutepunktet Pjatichatka er gjen-erobret. Herifra går også en jern-bane til Krivoi Rog. Under de voldsomme kamper ble 2 tyske panserdivisjoner og 2 infanteridi-visor revet opp og tilføyet vold-somme tap. Russerne tok 1800 fanger og store mengder krigsma-teriell. Ved Kiev og Gomel fort-setter voldsomme kamper, og rus-serne har rykket fram flere km. En tysk motorisert divisjon som russerne nylig tilføyet store tap, ble fullstendig revet opp. Russer-ne har senket et tysk forsynings-skip i Østersjøen og et i Svarte-havet.

I Italia rykker den 5 arme fram i fjellterrenget nord for Capua. På midtfronten er San Stefano erob-ret. 12 flyplasser ved Rom ble bombet mandag.

Flygende festninger har angre-pet tyske mål i Skarplje (mellom Beograd og Athen) fra baser i Italia. Angrepet kom helt over-raskende, og ingen tyske jagere såes. Alle tyske angrep på de Dal-matiske øyer er slått tilbake.

I Varschau har patrioter full-byrdet dødsdommen over en ges-tapooffiser.

Ukeoversikter.

ØSTFRONTEN Tyskerne gjør fortvilte forsøk på å holde sin på-tenkte forsvarslinje, og utfører mange motangrep. Disse blir imid-lertid regelmessig avvist og fiendens tap er meget store. Likevel har den innbitte motstanden til dels bevirket at russernes fram-gang ikke har vært særlig hurtig. Troppene i Leningradområdet har vært utsatt for et hardt press, og selv om de har klart å holde po-sisjonene sine, er stillingen deres

meget farlig, ikke minst fordi rus-serne lenger sør er gått over elva Sosj og er kommet inn i Gomel hvor det for øyeblikket blir ut-kjempet gatekamper. På den sør-lige del av Gomelavsnittet har den røde arme trengt gjennom fiendens linjer og rykker nå mot Pri-petsumpene. En retrett på denne delen av fronten vil føre tyskerne til sumpene og her vil de ikke ha flyplasser til sin rådighet.

I traktene omkring Kiev er bro-hodet utvidet og den røde arme har trengt fram til byens ytre for-svarslinjer både fra nord og sør. Fienden har lidt store tap, opptil 2000 mann om dagen. Sør for Kre-mensjug har et innbitt slag av flere dagers varighet, ført til et fullstendig gjennombrudd gjennom de tyske linjer. Veien mot sør og vest synes nå å ligge åpen for russerne.

Også kampene om tyskernes sørligste forsvarslinje, dvs. fra Saporosje til Melitopol, har hatt et gunstig forløp. Saporosje er erob-ret og styrken herfra trenger nå hurtig mot sør. Samtidig har andre avdelinger av den røde arme rykket inn i Melitopol fra øst, etter å ha forsert tyskernes over-måte sterke forsvarsanlegg som bl.a. besto av tre rader med anti-tankgraver og dype befestnings-anlegg. Slaget om disse posisjoner kostet tyskerne 4000 falne.

De ca. 80 tyske divisjoner som står i Dnjeprbuen, ved Saporosje-Melitopol-linjen og på Krim, be-finner seg nå i en ytterst kritisk situasjon, i det de lett kan bli avskåret. Samtidig synes de å ha fått ordre om å holde stillingene for en hver pris. Dette er rimelig sett på bakgrunn av betydningen som de truede områdene har. I Dnjeprbuen ligger Krivoi Rog, som leverer mesteparten av jern-malmen til industrien i Donets-bassenget. Her ligger også Niko-pol med sine rike mangangruver, som dekker 90 pct. av Tysklands

Døde kamerater, de kuer ikke oss.

tilgang på dette metall som er så viktig for stålherdingen. Ende-lig er de fleste tyske truster di-rette interessert i de store indu-stribedriftene som ligger i de de-lene av Ukraina som står for fall.

KONFERANSEN i Moskva mel-lom Molotov, Eden og Hull ble åpnet 18 okt. Lovende for møtets forløp er den tydelige tilnærmin-gen som i det siste har funnet sted mellom vestmaktene og Sov-jet, og som bl. a. er kommet til uttrykk i disposisjonene overfor Italia. Denne tilnærmingen er ny-lig blitt understreket av «Izvestia» i en artikkel som behandlet den forestående konferansen. Alt dette skulle kunne gi oss grunn til å håpe, at statsmennene som kom-mer sammen i Moskva relativt lett skulle kunne bli enige om plå-nene for det framtidige samarbeid. Som hovedmål for dette samar-beid oppgir såvel London som Moskva: påskynning av den ende-lige seieren, hurtigst mulig gjen-oppbygging og sikring av en varig fred.

I DANMARK har nye sabota-sjehandlinger funnet sted. Fredag ble det såleis meldt fra Sverige at 9 transformatorstasjoner og en restaurant var blitt sprengt i luf-ten i København og nærmeste omegn. Litt utenfor byen ble det satt fyr på et hus som var rek-virert av tyskerne. Forts. s. 4

FALT FOR FEDRELANDET

Det er den 20 okt. offentliggjort at de tyske bødler igjen har be-røvet 10 av våre landsmenn livet. Våpenløse må vi motta det tunge budskap. Vårt brennende hat og intense lengsel etter aktiv hand-ling som kan knuse våre umen-neskelig undertrykkere, er vårt svar.

Vi hedrer våre falne kamerater. Våre knyttete never er våre kran-ser.

ØSTFRONTEN: DEN RØDE ARMES NYE SEIERE

Etter en forbløffende kort kamp-pause på østfronten som var blitt nødvendig fordi russerne måtte føre fram forsyninger til sine nye stillinger, kom det den 7 og 8 okt. meldinger om en ny russisk offensiv. Denne har senere utviklet seg med eksplosjonsaktig hastighet. Denne gangen kjempes det også i Leningradområdet. Den røde arme er allerede gått over Wolchow, og den har inntatt det viktige jernbaneknutepunktet Kirisji 100 km s-ø for Leningrad.

Den direkte jernbaneforbindelse mellom fiendens styrker i nord og sør er brutt i og med erobringen av byen Newel som ligger ca. 100 km nord for Vitebsk og like langt fra den polsk-russiske grense av 1939. Tyskerne kan i dag overføre forsterkninger fra nord til sør eller omvendt, bare ved å nytte baner vestafor Pripetsumpene. Dette vil i en ikke liten utstrekning hindre bevegelsesfriheten deres. Framgangen har også fortsatt i retning av Vitebsk, Mogilev og Gomel (byen Dowbush, 20 km øst for Gomel er befridd) selv om det hvitrusiske terrenget med de store skogene og tallrike elvene, hvis bredder gjerne er underminert av tyskerne, gjør det vanskelig. Men de geografiske forholdene skaper vansker også for tyskerne, i det de stadig blir utsatt for angrep av partisaner som finner trygge tilholdssteder i de store skogene.

De mest uventede og betydningsfulle begivenheter har imidlertid funnet sted ved Dnjeprs midtre løp, hvor russerne har gått over elva på tre steder: Like nord for Kiev, sør for Perejaslav og s-ø for Krementsjug. Tyskerne har gjort sitt ytterste for å holde Dnjeprs vestlige bredd. Den 17 sept. understreket hitler betydningen av disse stillingene. Men trass i forsvaret er store styrker av russere, utsyrt med artilleri og tanks kommet over elva. Søndag stod allerede 8 sovjetrussiske divisjoner på vestsiden av den, og det ble opplyst at den farligste fase av kampen for bruhodene var over. Særlig ved Perejaslav har russerne utvidet sine terrengvinninger betraktelig, og de tyske granater når i ikke lenger fram til Dnjepr. Hitler er også blitt tvunget til å oppgi sitt siste bruhode for ope-

rasjoner mot Kaukasus. Tamanhalvøya er nå rømmet. Seieren her blir av Moskvakringkasteren sammenlignet med seieren ved Stalingrad. Bare i løpet av kam-penes siste dager tapte tyskerne 20 000 mann i falne og sårete, 3000 fanger og dessuten store la-ger av krigsmateriell og forsyninger.

Helhetssituasjonen på østfron-ten er i dag overordentlig lys.

Faren for at de tyske styrkene i sør kan bli avskåret, de vanskelige forbindelsene mellom nord og sør og endelig det stadige rus-siske presset — gjør en ytterligere tysk retrett sannsynlig. Linjen Riga - Odessa vil da sannsynligvis bli aktuell, dermed vil så å si alle områder østafør den sovjetrussiske grense av 1939 være befridd.

SJØKRIGEN Trass i øket ubåtak-tivitet har tonnasjetapene i august og september vært de laveste i løpet av krigen. Ved et konvoy-slag i Atlanteren ble riktignok senket tre eskorteskjip og noen handelskjip, men tyskerne mistet flere ubåter. Det er opplyst at de forenede nasjoner disponerer nå en flåte på 50 millioner tonn, når en ikke regner med landgangsbåter.

NS I STAVANGER

Som mange andre steder er det også slagsmål mellom quislingene i Stavanger. Vi er kommet over et skriv fra «ordfører» Høst til innenriksråd Dahl i Innenriksde-partementet datert 10 sept. Dahl klager over at en del av Stavanger-quislinger ved «fylkesman-nens» hjelp har avsatt ham. Men brevet inneholder også andre ting av interesse, og vi siterer:

Det er i Stavanger ca. 60 000 mennesker, hvorav 700 tilhører ns inklusiv kvinner, hird, legionærer og barn. Herav er ca. 100 mot ordføreren. Av disse er f.eks. 3 avskjediget fra kommunen før min tid for underslag og drukkenskap. En hel del av de andre er rasende fordi deres stilling ikke er korrup-tivt bedre, fordi de er ns.

Å få nye medlemmer i Stavanger anser jeg utelukket — og heri er fylkesordføreren helt enig — fordi folk som mer eller mindre deler vår oppfatning ikke vil tvin-ges til ved et medlemskap å måt-

te omgås folk som de ville skam-se seg over å omgås.

Derimot later det til at herr ordføreren selv ikke har dårlig om-gang. Det heter videre i brevet:

La meg gi et enkelt solskinn-sbilde. Jeg omgås og ser i min vakre heim generaler, admiraler, oberster og de høyeste innen Wehr-macht. Det er dannete, fine men-nesker, og jeg har ved min per-sonlighet, og ved at jeg er deko-rert både av der Führer og reich-minister Goebbels, kunnet bringe Stavanger store fordeler og behand-les anderledes enn andre.

Igår var min frue og jeg invi-tert til en tysk konsert, hvor vi satt på første benk mellom to tys-ke generaler. De underholdt seg med min frue og meg i foyeren temmelig lenge før konserten, mens alle tyske offiserer sto «rett».

I morgen heter det naturligvis i partikretser en masse ting. Jeg kan da ikke hjelpe hvordan tys-kerne plaserer meg og at de andre «honoratiores» blir ubemerket og plasert på en del benker bakenfor. Nei, det er ikke lett.

Nedgangen i den tyske krigs-produksjon har utløst en ny ter-rorbølge i Tyskland. For å presse opp det stadig synkende arbeids-tempo truer nasistene med at be-driftens direktør blir skutt og 3 arbeidere halshugget. Metoden er allerede prøvet ved en rekke store bedrifter, men arbeidstempoet syn-ker stadig.

Dette har Goebbels glemt å for-telle og vi har heller ikke lest det i «Fritt Folk».

Det er nemlig sannhet.

TIL STUDENTENE

Prof. Oscar Albert Johnsen er medlem av ns. Hvorfor går frem-deles studenter på hans foreles-ninger? skriver en student til oss. Sørg for at denne Nord-europas kjedsomligste prof. taler for tom-me benkerader!

SIC.!

I 1940 tok tyskerne Bergens skoleskjip og døpte det om til «Westwärts» (vestover). Tross det forjettende navn har skipet hittil ligget i Bergen.

Nå vil man vite om det skal settes inn på østfronten.

SEND AVISEN VIDERE

SVART PÅ HVITT

21. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

BLIR DNJEPRBUEN ET NYTT STALINGRAD?

Nyheter 20-10.

Den røde arme fortsetter fram-rykkingen i Dnjeprbuen sør for Krementsjug. Hovedjernbanelin-jen fra Dnjepropetrovsk vestover er avskåret. Byen og jernbane-knutepunktet Pjatichatka er gjen-erobret. Herifra går også en jern-bane til Krivoi Rog. Under de voldsomme kamper ble 2 tyske panserdivisjoner og 2 infanteridi-visjoner revet opp og tilføyet vold-somme tap. Russerne tok 1800 fanger og store mengder krigsma-teriell. Ved Kiev og Gomel fort-setter voldsomme kamper, og rus-serne har rykket fram flere km. En tysk motorisert divisjon som russerne nylig tilføyet store tap-ble fullstendig revet opp. Russer-ne har senket et tysk forsynings-skip i Østersjøen og et i Svarte-havet.

I Italia rykker den 5 arme fram i fjellterrenget nord for Capua. På midtfronten er San Stefano erob-ret. 12 flyplasser ved Rom ble bombet mandag.

Flygende festninger har angre-pet tyske mål i Skarplje (mellom Beograd og Athen) fra baser i Italia. Angrepet kom helt over-raskende, og ingen tyske jagere såes. Alle tyske angrep på de Dal-matiske øyer er slått tilbake.

I Varschau har patrioter full-byrdet dødsdommen over en ges-tapooffiser.

Ukeoversikter.

ØSTFRONTEN Tyskerne gjør fortvilte forsøk på å holde sin på-tenkte forsvarslinje, og utfører mange motangrep. Disse blir imid-lertid regelmessig avvist og fiendens tap er meget store. Likevel har den innbitte motstanden til dels bevirket at russernes fram-gang ikke har vært særlig hurtig. Troppene i Leningradområdet har vært utsatt for et hardt press, og selv om de har klart å holde po-sisjonene sine, er stillingen deres

meget farlig, ikke minst fordi rus-serne lenger sør er gått over elva Sosj og er kommet inn i Gomel hvor det for øyeblikket blir ut-kjempet gatekamper. På den sør-lige del av Gomelavsnittet har den røde arme trengt gjennom fiendens linjer og rykker nå mot Pri-petsumpene. En retrett på denne delen av fronten vil føre tyskerne til sumpene og her vil de ikke ha flyplasser til sin rådighet.

I traktene omkring Kiev er bro-hodet utvidet og den røde arme har trengt fram til byens ytre for-svarslinjer både fra nord og sør. Fienden har lidt store tap, opptil 2000 mann om dagen. S-ø for Krementsjug har et innbidt slag av flere dagers varighet, ført til et fullstendig gjennombrudd gjennom de tyske linjer. Veien mot sør og vest synes nå å ligge åpen for russerne.

Også kampene om tyskernes sørligste forsvarslinje, dvs. fra Sa-porosje til Melitopol, har hatt et gunstig forløp. Saporosje er erob-ret og styrken herfra trenger nå hurtig mot sør. Samtidig har andre avdelinger av den røde ar-me rykket inn i Melitopol fra øst, etter å ha forsert tyskernes over-måte sterke forsvarsanlegg som bl.a. besto av tre rader med anti-tankgraver og dype befestnings-anlegg. Slaget om disse posisjoner kostet tyskerne 4000 falne.

De ca. 80 tyske divisjoner som står i Dnjeprbuen, ved Saporosje-Melitopol-linjen og på Krim, be-finner seg nå i en ytterst kritisk situasjon, i det de lett kan bli avskåret. Samtidig synes de å ha fått ordre om å holde stillingene for en hver pris. Dette er rimelig sett på bakgrunn av betydningen som de truede områdene har. I Dnjeprbuen ligger Krivoi Rog, som leverer mesteparten av jern-malmen til industrien i Donets-bassenget. Her ligger også Niko-pol med sine rike mangangruver, som dekker 90 pct. av Tysklands

Døde kamerater, de kuer ikke oss.

tilgang på dette metall som er så viktig for stålherdingen. Ende-lig er de fleste tyske truster di-rette interessert i de store indu-stribedriftene som ligger i de de-lene av Ukraina som står for fall.

KONFERANSEN i Moskva mel-lom Molotov, Eden og Hull ble åpnet 18 okt. Lovende for møtets forløp er den tydelige tilnærmin-gen som i det siste har funnet sted mellom vestmaktene og Sov-jet, og som bl. a. er kommet til uttrykk i disposisjonene overfor Italia. Denne tilnærmingen er ny-lig blitt understreket av «Izviestia» i en artikkel som behandlet den forestående konferansen. Alt dette skulle kunne gi oss grunn til å håpe, at statsmennene som kom-mer sammen i Moskva relativt lett skulle kunne bli enige om plå-nene for det framtidige samarbeid. Som hovedmål for dette samar-beid oppgir såvel London som Moskva: påskynning av den ende-lige seieren, hurtigst mulig gjen-oppygging og sikring av en varig fred.

I DANMARK har nye sabota-sjehandlinger funnet sted. Fredag ble det såleis meldt fra Sverige at 9 transformatorstasjoner og en restaurant var blitt sprengt i luf-ten i København og nærmeste omegn. Litt utenfor byen ble det satt fyr på et hus som var rek-virert av tyskerne. Forts. s. 4

FALT FOR FEDRELANDET

Det er den 20 okt. offentliggjort at de tyske bødler igjen har be-røvet 10 av våre landsmenn livet. Våpenløse må vi motta det tunge budskap. Vårt brennende hat og intense lengsel etter aktiv hand-ling som kan knuse våre umen-neskelig undertrykkere, er vårt svar.

Vi hedrer våre falne kamerater. Våre knyttete never er våre kran-ser.

TYSK MENTALITET

Under okkupasjonen av Norge har tyskerne gjort seg skyldige i ting som har vært utrolig grusomme og opprørende. Med alle ytringsmidler kneblet var det naturlige svar et intens hat. At vi som enkeltpersoner skummer av raseri over tyskerne og alt deres vesen er berettiget i den grad det styrker fronten, men det er ikke standpunktet å møte freden med. Påstanden om at hele den tyske nasjon bare har de aller mest foraktelige karakteregenskaper, og at den eneste logiske konsekvens ville være å gjøre hele folket et hode kortere eller holde dem nede med alle midler, kan ikke opprettholdes hinsides freden. De allierte nasjoner fører ikke krig for å undertrykke folk, men for nasjonenes selvbestemmelsesrett. At dette også gjelder Tyskland kommer bl. a. til uttrykk i den komiteen i Moskva som er satt sammen av folk fra alle partier i Tyskland, og som skal forberede det tyske demokratis gjenreisning. Hvis vi vil behandle alle tyskere som forbrytere, så går vi ikke bare på tvers av de offisielle retningslinjer, men kapitulerer på et avgjørende punkt overfor den nasistiske ideologi. Nasistene mener at de skal være verdens herrer på grunn av sin rases overlegne egenskaper. Vi gavner ikke vår sak ved å sette sludderet på hode.

De fleste av oss kjenner tyskere som ikke tilhører den grusomme sorten. Grusomheten var vel heller ikke så jøynefallende hos dem som kom seg unda årene etter makt- overtagelsen. Det er jo også en utpreget tendens hos oss å skille mellom Wehrmacht og politiet. Den farlige nasimentaliteten har aldri vært så utbredt som partimassen kunne gi inntrykk av. Svært mange kom med fordi de ikke hadde resurser til å stå imot propagandaen med. Fra oss selv vet vi hvordan et mindretall kan farge de offisielle uttrykkene når de bare har maktmidlene. Den undertrykte tyske mentaliteten slår av og til i gjennom, og Geobels må komme med advarsler. For noen uker siden var lederen i Das Reich viet de forbryteriske tyskere som forsøkte å se objektivt på krigen. 7 sept. ble 3 tys-

Fem nordmenn falt.

Igjen er 5 nordmenn myrdet. Som hevn for en jernbaneulykke i Drammensdistriktet, har nasistene med umenskelig brutalitet stilt 5 av våre landsmenn foran eksekusjonsplassen. De ble ikke tatt fordi de hadde det minste med ulykken å gjøre, men fordi de tyske bødler ville ramme den ånd som lå bak den norske motstanden.

Vi bøyer hodene i sorg over tapene av våre landsmenn. Vi skal ikke glemme dem. Heller ikke deres bødler.

Thunderbolt P-47 er navnet på de nyeste amerikanske jagere som vi for tiden hører så meget om. De følger bomberne på de lange dagslystoktene over Tyskland, og gjør uten vanskelighet 670 km i timen. Ved styrtdukking kommer farten opp i 1080 km i timen eller 300 m i sekundet.

Tyskerne har truffet forberedelser til å sprengte norske fyr. Det meldes spesielt at på Lista og Helliesøy (Rogaland) har de anbragt sprengstoff i apparattavlene og i maskinrommene.

Også en rekke kaianlegg er allerede blitt underminert.

Etter sin heimkomst fra Sovjet har erkebiskopen av York uttalt at kirken i Samveldet nå er helt fri, at dens administrasjon helt ut er underlagt den selv.

kere henrettet for å ha «begunnet fienden». En var kommet med defaultistiske uttalelser til sine forretningsforbindelser, og to var kommet med «opprørende ytringer» i et vertshus. Så drastisk er forholdsreglene.

Å skille mellom tyskere og nasister fritar ingen for ansvar. Men når den klare tanke skal bestemte handlingene er det nødvendig forutsetning. Vi skal tenke på at akkurat som vi skal ha oss frabedt, at våre heimlige nasister blir betraktet som eksponenten for norsk mentalitet, så er det tyskere som tar avstand fra nasistene.

Dette vårt syn bør være det framherskende i våre diskusjoner om gjennomføringen av freden. I den kompromisløse kamp vi fører i dag kan vi ikke gradere våre motstandere, men bare se alle som redskap for nasismen.

RETT OG REDSKAP

Per Øverland testamenterte sin gård i Bærum til selskapet for Norges Vel, som skulle bruke den til forsøksdrift. Imidlertid gjorde gårdbruker Rostad odelsrettskrav og fikk medhold av retten. quisling laget så en spesiell lov som ga myndighetene adgang til å ekspropriere gården Øverland til fordel for Selskapet for Norges Vel. Saken kom til slutt for Akers herredsrett. Her ble den stripete sorenskriver Bøgh overstemt av skjønsmennene som fastslo at quislings spesiallov stred mot Hagerkonvensjonens artikkel 43. Dermed sa retten fra at regjeringen quisling ikke opptre på vegne av det norske folk, men utelukkende som et redskap for okkupantene, og at dens makt hviler på de tyske bajonetter. Norske domstoler har ikke sagt så kraftig og djervt fra om sitt syn på quisling siden Høyesterett måtte trå tilbake i 1940.

quislingenes reaksjon har vist hva de legger i sin programpost, «respekt for domstolens uavhengighet». Sorenskriveren ble innkalt til Riisnæs og fikk en voldsom overhaling, fordi han istedenfor å fastslå uten videre at quisling var en lovlig norsk statssjef hadde innlatt seg på å diskutere folkerettsmessigheten av hans lovverk. Samtlige skjønsmenn har flere ganger vært innkalt til politiforhør. Rostads advokat, Ernst Hodneland, satt fengslet i 14 dager inntil Riisnæs forsto at sakførerstanden ikke kunne se rolig på at dens rett til fritt å hevde sin parts syn ble angrepet. Senere er formannen i Selskapet for Norges Vel, John Sundby, blitt avsatt fordi han hadde unnlatt å appellere saken; Sundby ville nemlig ikke prosedere på at quisling hadde større myndighet enn herredsretten hadde fastslått. Minister Fretheim som ble gjort til ny formann for Selskapet, har selv sagt appellert kjennelsen. Endelig kan en nevne at Selskapets advokat, Axel Heiberg, er blitt erstattet av nasisten Esmarch, som nå skal føre saken.

Ritz konditori i Oslo er boykottet. Innehaveren er nasist og støtter bl.a. frontkjemperkontoret økonomisk.

KRIGEN I STILLEHAVET

Krigen i Europa har lett for å senke et likegyldighetens slør over begivenhetene i det fjerne østen. Likevel skal vi ikke glemme at vi og er i krig med Japan, og vi må huske at freden og fredsarbeidet kan ikke for alvor holde sitt inn- tog i verden før også denne fasciststat er knust.

Japan er ingen ufarlig motstander. De japanske øyene, Mandchukuo, de besatte deler av Kina, Thailand, Malaya, Filippinene, Burma og Nederlandsk østindia, danner et imperium med 400 mill. innbyggere og et landareal nesten så stort som Sambandstatene.

Imperiet er rikt på råstoffer. Sammen med de besatte deler av Kina er Japan selvforsynt med kull, jern og kobber. Filippinene, Indokina, Burma og Thailand leverer metaller av betydning for framstillingen av stål - som krom, tungsten og vanadium. Burma og Nederlandsk østindia har en nikkelproduksjon som i 1940 oversteg 3100 tonn, dvs. var større enn Europas. Områdene Japan har besatt leverte i 1940 ikke mindre enn 165 000 tonn tinn, d. e. 70 pct. av verdensproduksjonen av dette metall som er så viktig for kopperlegeringer. I Nederlandsk østindia kan Japans aluminiumsindustri dekke sitt bauksitbehov. Sammen med Burma og Britisk Borneo har de tidligere hollandske besittelser en råoljeproduksjon som i 1940 kom opp i 8 871 000 tonn, et kvantum som strekker til for Japan. Imperiet har også tilstrekkelig råstoff for den japanske bomullsindustri, den største i verden, og disponerer over 90 pct. av verdens rågummi

Japanernes forbløffende hurtige framgang som på kort tid skaffet landet herredømme over de store områdene og skapte trusselen mot Australia, ble i ikke liten utstrekning gjort mulig ved at vestmaktene ikke hadde sørget for å bygge ut støttepunktene sine. En kan være sikker på at Japan har lært av sine motstanderes feil, og at det har anlagt et solid forsvarssystem.

Omslaget i Stillehavskrigen kom med sjøslagene i Korallhavet, ved Midway og Solomonsøyene og med

kampene til lands på Guadalcanal og Ny Guinea.

Japanerne har lidt meget store tap av tonnasje. Inntil slutten av august dette år hadde de mistet ikke mindre enn 1431 skip, hvorav minst 2 slagskip, 5 hangarskip og 36 kryssere foruten en rekke mindre orlogsenheter. Slagskipsflåten deres er blitt berøvet sin skjerm av mindre båter og er dermed blitt betraktelig svekket. Til lands har operasjonene på Guadalcanal, som ble innledet 7 august 1942, ført til gjenerobring av øya 10 februar i år. Senere er Ny Georgia og noen av Salomonsøyene befridd. På Ny Guinea brøt japanernes forsøk på å trengte fram til Port Moresby definitivt sammen i og med de amerikansk-australske troppers erobring av hele Papuan-halvøya; denne var avsluttet den 23 januar 1943. I løpet av de siste månedene er også de viktige baser Salamaua, Lae og Finschafen tatt. Japanerne drives mot den nordvestlige delen av Ny Guinea. Deres viktige base Rabaul på Ny Britannia rykker inn i farsonen. Trusselen mot Australia synes hevet.

Det er sannsynlig at vestmaktene senere vil forsøke å nå Formosa over Filippinene for så å foreta en landgang i Kina. Samtidig vil andre styrker trengte fram på land fra India gjennom Burma. Dette vil være en storstilet knipetang som vil tvinge fienden til å gi opp en rekke områder i sør og sørvest uten kamp. Det er mulig at det samtidig vil bli rettet direkte angrep mot Japan fra Aleutene som de er blitt tvunget til å forlate.

Men på grunn av de store avstandene kan en gå ut fra at krigen, om den skal føres av vestmaktene alene, vil kreve lang tid. Kina er i dag neppe i stand til noen offensiv innsats. En hurtig avgjørelse i det fjerne østen ville være sannsynlig om Sovjetsamveldet ble med. Men Sovjet er foreløpig nøytralt i østen. Riktignok er det like interessert som noen annen makt i at det etter krigen blir ordnete forhold i verden, og derfor også i at det imperialistiske militærstyret i Japan blir styrtet. I dag krever Sovjet først og fremst

Franske filmer forubdt.

Tyskerne har lenge med stigende sjalusi sett på den popularitet franske filmer har blant norsk kinopublikum ut over landet, i motsetning til tysk film, og har derfor nedlagt forbud mot framvisning av franske filmer. Dessuten er det smått med råfilm i Tyskland og da er det jo ingen annen utvei enn å «okkupere» den samlede franske filmbeholdning. Det er det som på tysk kalles «samarbeide» og propaganda for festningen Europas filmkunst, Deutschland über alles —.

Kirkens beskytter.

Det er få som vet at Vidkun Abraham quisling har gitt ut et særskilt skrift som heter: «Om at bebodde verdener finnes utenom jorden og betydningen derav for vår livsanskuelse.» (Oslo 1929 20 sider) I dette selsomme produkt stiller han seg med vanlig beskjedenhet ved siden av Newton, Adams og Leverrier og «beviser» sin sats «ved logisk resonement på grunnlag av erfaring». (?) «Beviset» ville vekke begeistring i mangt et gymnasiesamfunn. Samtidig nytter q leiligheten til å skape en ny verdensreligion, som han kaller «universismen».

Men hvorfor hører vi ikke noe om den nå om dagen? Saktens fordi q her bl.a. «beviser» at det ikke finnes noen personlig Gud. «Universet er den ene levende og sanne Gud, det som ikke behøver noe annet for sin eksistens, tilværelsens sum, evig varende, skaperen og opprettholderen av alle ting, synlige og usynlige.» Denne «religion» passer jo temmelig dårlig for en «korsfarer» som verner «kristendommens grunnverdier» mot bolsjevismen!

en energisk innsats mot hitlertyskland - og en skal ikke glemme at landet har rett til å stille krav etter sin imponerende innsats. Innfrir ikke vestmaktene sine forpliktelser overfor Sovjetsamveldet, er det rimelig at den vil føle seg sveket og trekker seg tilbake til sin gamle isolasjon. En fair politikk overfor Sovjet kan derimot skape grunnlaget for dens deltagelse i oppbygningen av den framtidige verden og også for dens deltagelse i kampen mot Japan.

SVART PÅ HVITT

27. OKTOBER 1943

Konferansen i Moskva symboliserer nasismens vei mot nederlaget. Den er kanskje den viktigste konferanse siden forrige verdenskrig. (BBC 25 okt.)

DET TYSKE FORSVAR I DNJEPRBUEN BRYTER SAMMEN

Nyheter 26-10.

Den røde arme har vunnet nye historiske seiere. En av de siste av de større byer som nasistene holdt besatt, Dnjepropetrovsk, er befridd, likeledes Dnjeprodser-shinsk. Natt til mandag satte Den røde arme på flåter over Dnjepr nord og sør for Dnjepropetrovsk, mens russisk artilleri opprettholdt sitt press fra østre bredd. Angrepet kom overraskende og den tyske front brøt fullstendig sammen da byen ble tatt med storm. Russerne behersker nå hele området på vestre bredd mellom Kremens-tsjug og syd for Dnjepropetrovsk. Framrykkingen mot Krivoi Rog fortsetter og russisk artilleri beskytter byen. Ved Melitopol har russerne brutt gjennom nasistenes annen forsvarslinje. I dette område er 40 steder befridd, bl. a. Tsjekograd. 2000 tyskere falt under kampene her i går og 53 tanks ødelagt.

I Italia har den 5. arme erobret en by 10 km nord for Capua. Allierte bombefly ledsaget av Leigtning-jagere angrep mål i Sør-østerrike. Store skader ble anrettet.

Under to allierte angrep på japanske baser på Ny Britannia ble 168 japanske fly skutt ned eller ødelagt. Egne tap 4 fly.

Ukeoversikter.

ØSTFRONTEN I «Times» for 23 okt. heter det: «Det er ikke lenger mulig for tyskerne å skjule hvor farlig situasjonen deres er i øst. Et blikk på kartet er tilstrekkelig til å åpenbare sannheten.»

Det er Dnjepr kampen står om for øyeblikket. S-v for Gomel har Den røde arme opprettet et nytt brohode på elvens høyre bredd, dermed øker muligheten for en definitiv kløvning av fiendens frontlinje.

Framgangen mot Kiev fra nord og sør har fortsatt trass i innbitt

fiendtlig motstand og byens utkant er allerede nådd. Brohodet omkring byen Rstisjev (Perejaslavlområdet) er blitt utvidet. Troppene herfra trenger nå mot sør. Avdelingene som i forrige uke brøt gjennom de fiendtlige linjene sø for Kremens-tsjug, rykker nå mot Krivoi Rog med en fart av 6 til 10 km om dagen og står nå 10 km fra byen. De har bl. a. inntatt Isovka 25 km fra Krivoi Rog og Vierhij Dnjeprovsk på banen til Dnjepropetrovsk. Dermed er en av tyskernes viktigste sambandslinjer i dette avsnitt avskåret. En kolonne trenger fram mot Nikopol fra Saporosje. Den russiske planen går tydeligvis ut på å danne en kjempegrøt i området Kremens-tsjug - Krivoi Rog - Nikopol - Saporosje.

Melitopol er erobret og tyskerne forfølges nå over den store sletten vest for byen. Troppene på Krim risikerer å bli avskåret.

Kampene i det siste har vært uhyre blodige. Som eksempel har Moskvakringkasteren omtalt en liten landsby i nærheten av Kiev som skiftet eier 28 ganger før den ble definitivt erobret av russerne. Under disse operasjoner falt 2500 tyske soldater og offiserer. Melitopol er et annet eksempel. Gatekampenes siste dag kostet tyskerne 4000 falne og 57 tanks.

Også fangetallet har i den senere tid vært større. Ved Kiev er det tatt til fange soldater fra forsterkninger som i all hast er ført fram fra Krim. Andre fanger har tilhørt divisjoner som for måned siden var stasjonert i Frankrike, Holland og Norge. «Pravda» medeler at disse forsterkningene kastes direkte inn i kampene, uten et øyeblikks hvile. Men så må en også huske at tyskerne spiller et høyt spill. Klarer de ikke å stanse Den røde armens framgang og heller ikke å falle tilbake i tide, vil ca. 50 av deres divisjoner bli omringet. — Slaget om Dnjepr kan

Motstanden i Frankrike.

Nylig forela tyskerne Vichy en liste over uoppklarte attentat. Om trent 800 av disse var rettet mot kommunikasjonsmidler, og 400 mot tyske militærpersoner. Av de siste hadde 286 døden til følge. Over attentater mot de franske quislinger, «les collaborateurs», foreligger ingen oppgave, men det meldes ofte om slike. I Sørøstfrankrike har mange patrioter gått over grensen og dannet friskarer sammen med italienske antifascister. Praktisk talt ingen fransk familie er uten pårørende i tyske fangeleire. For å lokke arbeidere til Tyskland foreslo hitler en byttehandel: 350 000 arbeidere, derav 150 000 spesialister, skulle utveksles med 50 000 fanger. Da de 50 000 omsider kom, viste det seg at over halvparten var alvorlig syke, og skulle vært heimsendt i alle tilfelle i følge konvensjonene om behandling av krigsfanger. Tyskland har nettopp utvekslet fanger med England etter samme konvensjon.

Det meldes fra Nord-Norge at tyskerne forserer bygningen av Nordlandsbanen på strekningen Rognan - Fauske. Bl. a. er 5000 russere satt inn på denne strekningen som går over Saltfjellet. Det er meningen i nærmeste framtid å bringe tallet av fanger og tvangsutskrevne opp i 21 000. Den viktige strekning for norske interesser, Fauske - Bodø, har for tyskerne mindre betydning og er droppet. De planlegger i stedet å føre banen fram til Kårsvik, nord for Bodø. Opprinnelig var det meningen å føre banen fram til Narvik, men det vanskelige terreng har tvunget tyskerne til å oppgi dette projekt.

lett få en mere avgjørende betydning for krigsforløpet enn seieren ved Stalingrad — heter det i kommentarene.

ITALIA Rent militært betyr den italienske krigserklæring foreløbig lite. Selv om de allierte nå behersker en tredjedel av Italia, vil Badoglio regjeringen neppe kunne gjennomføre noen alminnelig mobilisering, og den italienske flåte står allerede til de alliertes disposisjon. Men politisk er det en seier. Selv om Geobells hånende forsøkte å avfeie krigserklæringen, betyr den likevel en ny spiker til nasismens likkiste.

Krigserklæringen ble mottatt med sterkt forbehold fra alliert side. Merkelig nok var det London som denne gang reagerte sterkest, ikke Moskva. Times understreker tydelig at Italia ikke vil bli stilt på like linje med de andre allierte nasjoner, men bare vil bli anerkjent som «medkrigsførende», og at våpenstilstandsbetingelsene fremdeles gjaldt fullt ut.

Krigserklæringen gir et klart uttrykk for det italienske folks innstilling til Tyskland og til fascismen. Derimot er neppe Badoglio og Kongen noen fullgode representanter for det italienske folk. Fra disse personers side er krigserklæringen først og framst en manøvre for å holde seg fast i sadlen, og dermed hindre de virkelige antifascistiske partier å ta makten. Badoglio sitter i dag i spissen for en ren militærregjering, og mottar bare betinget støtte fra de virkelige antifascistiske kretser.

Disse kretser forlanger en regjering som virkelig kan sies gå ut fra det italienske folk, og ikke er en levning fra det gamle fascist-diktaturet. Både Kongen, som aktivt holdt Musse oppe, og Badoglio som bl. a. ledet overfallet på Etiopia, er ledere som ikke er egnet til å føre Italia inn i en virkelig demokratisk epoke.

En ren antifascistisk italiensk regjering ville kunne utløse betraktelige sterkere krefter til kamp mot tyskerne enn Badoglio. De allierte har makt til å gjennomføre et slikt regjeringsskifte, men en sitter inne med en følelse av at det fra enkelte kretser i USA og England hersker en frykt for å slippe krefter løs som de ikke fullt ut kan kontrollere, og som kanskje kunne bety sosiale omveltninger. Foreløbig støtter de også Badoglio mot de antifascistiske

partier, i det all politisk virksomhet i de besatte områder er forbudt.

Ukens militære begivenheter i Italia har vært preget av slaget om Voltornolinjen, som ble innledet natt til 14 okt. De allierte tilkjempet seg brohoder øst og vest for Capua. Operasjonene ble understøttet av en landgang nord for Voltornos munning. Kampene har vært harde, men de har gitt det ønskede resultat: Voltorno er opphørt å være en tysk forsvarslinje, og de allierte styrker har trengt fram flere km nord for elva. Hele høysletten nord-nø for Capua er tatt, og engelsk-amerikanske styrker trenger nå oppover dalen mot øst. Den 8. arme har hatt framgang uten særlig motstand. Byene Campobasso og Vinchiato er inntatt og styrkene trenger nå fram mot Voltorno.

Flyaktiviteten over Italia har vært intens og konsentrert om kommunikasjonene. Ved Pescara ble 51 jernbanevogner og en rekke lokomotiver ødelagt. Luftangrep har også vært rettet mot mål i Albania (Tirana), Hellas (Saloniki) og på Dodekaneserne.

I JUGOSLAVIA har, etter Badoglios krigserklæring, et stort antall italienske soldater sluttet seg til geriljastyrkene. Forløpet til kampene har til dels vært vekslende. Et tysk gjennombrudd har funnet sted i nærheten av Susak, mens jugoslaverne har hatt framgang på en rekke andre steder. De har bl. a. rykket inn i byen Zenica, hvor de fikk ødelagt de store stålverkene før de trakk seg tilbake. Store slag har vært utkjempet langs elva Sava i Slovenia, i Tessalia, hvor tyskerne hadde 4000 falne og endelig i Montenegro hvor byen Andrievitsa er inntatt av jugoslaverne. Tyskernes kommunikasjoner har stadig vært utsatt for angrep, såleis ved Gorizia hvor 36 lokomotiver ble sprengt på banen Wien-Triesti og i nærheten av Ljubljana. Greske friskarer har samtidig avskåret forbindelsen mellom Athen og Jugoslavia og rette angrep mot en rekke andre jernbaner i Hellas. Alle disse operasjonene tvinger fienden til å nytte sjøtransporter langs Balkans kyster. Men båtene deres blir bombet av allierte fly og forfulgt av orlogsfartøyer.

STILLEHAVET PÅ NY GUINEA rykker de allierte styrkene nå i retning av Madang. All japansk motstand på Vella Lavella i Salomongruppen er brutt. En rekke store luftangrep har funnet sted, bl. a. mot Rabaul og Tahili-øya (Salomongruppen). Over Rabaul ble 177 japanske fly skutt ned mens de allierte tapte 5. Ved angrepet ble 3 destroyere og en rekke handelskip senket.

SYMPTOMER Romanske aviser har søkt å unnskyldte landets politikk, og antydnet muligheten av innrømmelser for å oppnå forståelse med Sovjet. Helsingforskringkasteren har framhevet at tyskerne og finnene ikke har samme slags mål trass i alliansen mellom landene. Og endelig har Portugal reagert på den tysk-japanske protesten mot utleveringen av båsene på Asorene, med å forsterke luftforsvaret av byene sine.

VESTFRONTEN De siste dagers største angrep ble rettet mot Schweinfurt som er kjent for sin kulelagerindustri; halvparten av denne ble ødelagt. Under dette tokt ble 104 tyske jagere skutt ned, mens amerikanerne tapte 60 flygende festninger. I det hele tatt har den senere tids dagangrep gått sterkt utover det tyske jager-våpnet. I uken fra 10 til 17 okt. ble det bare av amerikanske flygere skutt ned 500 jagere. En liste som nettopp er offentliggjort i England, nevner 60 store og en rekke mindre tyske industribedrifter som er blitt satt ut av drift. Natt til 19 okt. rettet britiske bombefly angrep mot Hannover. Samtidig ble Berlin angrepet for annen natt av Mosquitofly. 17 fly savnes.

OPTIMISTEN og PESSIMISTEN

Her er en ny variasjon av det kjente og kjære tema som går i Berlin:

Alle vil ha slutt på krigen. De overbeviste optimistene tror at en vinner krigen og blir kvitt Adolf. De nølende optimistene tror at en taper krigen og blir kvitt Adolf. De nølende pessimistene tror at en vinner krigen og får beholde Adolf. De overbeviste pessimistene tror at en taper krigen og må beholde Adolf.

TYSK FILM ER BLOKERT!

BØDLENES «LOVER»

Endringen i den militære straffelov, som nå er gjennomført av q, viser at nasistene tenker på nye og alvorlige overgrep mot det norske folk.

For det første kan loven ikke bare anvendes i krigstid, men også ellers når «ministerpresidenten» bestemmer get. NS har altså nå gitt seg høve til å erklære unntagelsestilstand. I det hele er å merke seg at ns selv etter hvert synes å ville ta over bøddelevsvesenheten. Grunnen til dette er kanskje den at de på denne måten ønsker å markere at de er herrer i eget hus. Samtidig er det notorisk at quislingenes makt på alle områder av administrasjonen blir mindre og mindre for hver dag som går.

Endringene i lovens § 3 er interessant også på annen måte. Loven av 14 aug. i år, som gjorde den militære straffelov anvendbar på politiet og hirden, slo fast at Norge var i krig med de allierte. De siste endringer i loven synes ikke å bygge på denne oppfatning, i det tillegget om rett til å erklære unntagelsestilstand i så fall synes å være overflødig.

Større interesse enn denne rent teoretiske spekulasjon knytter seg til de øvrige endringer i loven. Jevnt over skjerpes straffene, men loven har også reelle endringer som synes å tyde på at nasistene forbereder grunnen til en mobilisering av det norske folk. Etter § 35 i loven er det tillatt å nekte krigstjeneste av samvittighetsgrunner. Denne bestemmelse er opphevet. Årsaken til det kan neppe bare tenkes å være at bestemmelsen har vært ns et torn i øyet, men må snarere antas å være den at bestemmelsen kunne nyttes av frihetsfrontens menn som påskudd til å nekte militærtjeneste. En må derfor være forberedt på at ns spekulerer på en eller annen militær mobilisering, selv om en ikke kan tro at de våger å gi det norske folk våpen. Vi bør derfor derfor straks overveie hvilke motforholdsregler vi bør treffe for å møte slike tiltak.

Videre er å merke de nye tillegg som loven har fått, hvoretter det er forbundet med dødsstraff å nedlegge sitt embete, å oppfordre til arbeidsstans, å nedlegge

TAKK FOR FREDEN!

Er det Per Albins kloke framsynthet og elastiske nøytralitetspolitikk Sverige kan takke for at det hittil har sloppet krigen? Det ubetinget farligste tidspunkt for Sverige, var dagene omkring 9 april. Hva var det som dengang hindret tyskerne i å beskytte også vårt broderland?

Om disse spørsmålene uttalte Bertil Stålhane seg i sin nylig utkomne bok, «Svenska folket undrar —». Fra tysk hold ble det gitt den forklaring at den uforstyrrede fortsettelsen av malmleveransene var så viktige for Tyskland at de kunne betraktes som et avgjørende ledd i Sveriges nøytralitetsforsvar. Det lyder jo tilfretsstillende, sier forfatteren, men vår produksjon skulle jo kunne komme nyordningen til gode på samme måte som Danmarks. Der til kommer at en okkupasjon med en gang ville ha løst en mengde taktiske problemer både for kampen i Norge, særlig Nordnorge, og for den kommende oppmarsjen mot Russland.

Det finnes omstendigheter som tyder på at det aktive bidraget til at trusselen ble fjernet, kom fra Stalin og Molotov! Russerne var hele tiden en farlig militær faktor i tyskernes rygg, og kunne

sitt arbeide når dette kan virke skadelig for arbeidsfreden, eller foreta handlinger som er egnet til å true den offentlige orden og fred. Det er for det første å merke seg at disse lovbestemmelser ikke gjelder uten i krigstid, bortsett fra de tilfelle hvor q har erklært unntagelsestilstand. Handlinger som foretas før loven er erklært å skulle gjelde, kan derfor ikke rettslig sett rammes av denne. Men med tilfellet Eilifsen i frisk erindring må vi være forberedt på at loven blir bragt til anvendelse når som helst det gavner ns. Dette med dødsstraff for å nedlegge sitt embete er jo særlig aktuelt akkurat nå i forbindelse med universitetskonflikten.

Loyforandringene har til formål å umuliggjøre en hver motstand fra frihetsfronten. Det må være en selvfølge at vi ikke viker en hårsbredd bort fra det mål vi arbeider for, selv om nasistene truer aldri så meget.

derfor gjøre sine synspunkter gjeldende. Det lå åpenbart ikke i Russlands interesse, at den tyske armeen besatte hele Skandinavia med muligheten for å kunne manøvrere et kommende anfall på Sovjet derfra over Finland og Østersjøen. Russerne krevde at Sverige ikke skulle beskyttes av tyske tropper.

At det har vært forhandlet om denne saken bevises av TASS-kommunikeet av den 4 mai 1940, hvori det heter at det har funnet sted en informasjonsutveksling mellom sovjetrussiske og tyske representanter i Moskva. Denne dreiet seg om problemet om Sveriges nøytralitet. Det ble konstatert at disse to stater er interessert i at Sveriges nøytralitet opprettholdes.

Hva dette betyr er klart. Hvem som var virkelig interessert i at Sveriges nøytralitet ble opprettholdt er lett å regne ut. Om noen dengang hadde villet sende et taketelegram for freden, så burde adressaten såleis ikke vært Hansson, Günther eller Thörnell, men Stalin, Molotov eller Vorosjilov. En særegen tanke!

Lektor Steen i Bergen ble for en tid siden nødt til å dra over Nordsjøen med sin familie. Dette ble selvsagt snart kjent både blant kollegene og elevene, mens nasirektoren ikke fikk vite noe. En tid senere skulle Steen arresteres og gestapo møtte opp på skolen hvor det henvendte seg til rektor. De gikk så sammen til klassen hvor Steen nettopp skulle ha time. Stor var rektors og gestapos forundring da de kom inn i klassen og så elevene flittig opptatt av arbeidet, mens katetret var tomt. Det viste seg at elevene i samtlige klasser som hadde Steen til lærer, i 14 dager hadde klart å vise en slik disiplin at ingen kunne merke at læreren ikke møtte opp.

Studentene i Tyskland har 35 mill. arbeidstimer i krigsindustrien og annen sivil krigsinnsats bak seg. Det er like mange timer tapt for studiene. (Der deutsche Volkssender)

La Lutte Sociale, det franske kommunistiske partis sender i Alger, melder at André Marty er kommet til Nordafrika.

DEN TYSKE UTBYTTING AV NORGE OG DENS FØLGER

Etter den tyske okkupasjon av Norge ble hele vårt næringsliv lagt om, med sikte på i første rekke å tjene tyske interesser. Tyskernes hovedformål har vært å sikre seg så meget som mulig av norsk arbeidskraft og produksjon. For det første har de direkte rekvirert norsk arbeidskraft til anlegg som tjener den tyske krigsføringen. For det annet har de likeledes rekvirert matvarer, f.eks. fisk og kjøtt, forbruksgjenstander som f.eks. ulltepper, og produksjonsmidler som f.eks. hester, biler, fiskefartøyer og dampskip. I begge disse tilfelle har utbyttingen vært lett synlig. Like med denne mere direkte utbytting må en imidlertid regne tyskernes tredje framgangsmåte, som omfatter ordinære kjøp av varer. For den norske folkeøkonomi er det nøyaktig det samme om tyskerne f.eks. rekvirerer et parti fisk, eller de kjøper det på ordinær måte hos en fiskegrossist, eller de spiser fisken på en norsk restaurant. I alle tilfelle blir fisken unndratt det norske forbruk. Enten det dreier seg om direkte rekvisisjoner eller kjøp i den vanlige omsetning, kan vi derfor tale om tyske beslagleggelser av norsk arbeidskraft, norske forbruksgjenstander og produksjonsmidler og norske varer.

Tyskerne har betalt det de har tilegnet seg med sedler hevet i Norges Bank i form av «forskudd». Disse forskudd har nå nådd den svimlende sum av nære 8 milliarder kr. Pengene er gått til norske arbeidere, fiskere, bønder, kjøpmenn, grossister og bedrifter. Nordmennene som helhet har imidlertid ikke kunnet bruke disse penger til kjøp av varer, nettopp fordi pengene er vederlag for tyske beslagleggelser. Vi har ikke kunnet holde vårt forbruk på samme nivå som før. Våre beholdninger av klær og sko er stadig blitt redusert, kjøpmenn og grossister har ikke kunnet fornye sine varelagre og bedriftene har ikke vært istand til å erstatte slitasjen på verktøy og maskiner. Våre beholdninger av forbruksgjenstander og produksjonsmidler er i dag omlag 4 milliarder kr mindre enn i 1939, dvs. at vi har tapt ca. en femtedel av

vår nasjonalformue.

En del av de penger som tyskerne har utbetalt, har gått inn statskassen som skatter. Bl. a. som følge av omsetningsskatten, som antagelig innbringer vel 500 millioner kr pr. år, er statsutgiftene trass i ns' store pengeforbruk mindre enn statsinntektene. Overskuddet har vært brukt til å dekke tyskernes forskudd i Norges Bank. Men den alt overveiende del av disse forskudd er ikke forsvunnet. Vi finner de igjen bl. a. som øking av seddelomløpet og bankinnskuddene. Seddelomløpet er således sannsynligvis 4 ganger større enn før krigen. De som har sett sine kontantbeholdninger og bankinnskudd vokse i denne tid, venter når freden kommer å kunne bruke sine penger til kjøp av klær, sko, maskiner m. m. m. til erstatning for det som er brukt opp under krigen. Disse gjenstander må imidlertid først produseres. Men produksjonen skaper selv inntekt og derved ny kjøpekraft. Til dette kommer at vår produksjonsevne er sterkt nedsatt, ikke bare fordi produksjonskapitalen er redusert, men også fordi arbeidskraften kvalitativt sett er forringet som følge av utilstrekkelige rasjoner. Mange mener at varene vil kunne skaffes fra utlandet. Med mindre en vil ta opp utenlandske lån, må imidlertid importen betales gjennom eksport. Her blir igjen vår produksjonsevne den avgjørende. Den enorme kjøpekraft som er lagret opp i løpet av krigen, kan bare gis fritt løp hvis tyskerne sendte oss varer til erstatning for det de har tatt fra oss under okkupasjonen. Vi kan imidlertid ikke vente slike vareleveranser fra det krigsherjete Tyskland.

Vi kan ikke her gi noe svar på hvorledes en skal bøte på det misforhold mellom kjøpekraft og produksjonsevne som er oppstått under krigen. Men det må gjøres klart at de tap vi har lidt må deles av alle, også av de som tilsynelatende er blitt holdt økonomisk skadesløse fordi tyskerne har valgt å betale det de har tatt fra oss med sedler hevet i Norges Bank. Vårt første mål etter krigen må være å gjenreise vår produk-

ST. SVITHUN-tragedien.

Mysteriet omkring senkingen av denne båten er nu løst. Som bekjent har alle kystrutebåtene luftvernkanoner som blir betjent av tyske soldater. To allierte fly kom plutselig over St. Svithun og passerte i lav høyde uten at noe skjedde. Da et tredje fly passerte, åpnet tyskerne ombord ild og skjøt ned flyet. Da de to første fly oppdaget dette, fløy de tilbake og bombet båten. Katastrofen skyldes altså helt ut tyskerne og den samme skjebne kan ramme et hvert norsk skip som fører luftvernkanoner. Vi må derfor på det kraftigste advare alle nordmenn fra å reise med disse båtene så lenge de er levepnet. Det er selvmord!

Ansvarer for dette har «skipsfartsminister» Irgens, som har godtatt at norske båter i kystfart armeres og tvunget mannskapene til å gå ombord i de norsk-kamouflerte dødsseilere.

STORT MYTTERI

Fra Trondheim meldes at ca 30 000 tyske soldater, mesteparten østerrikerer, som kom over Mo i Rana fra Nor-Norge, skulle sendes videre sydover langs kysten i transportskip. Soldatene nektet å gå ombord og som straff må de nu marsjere sydover fra Trondheim. Endel av troppene passerte Hamar 13 okt. Underveis blir «euroelementene» satt inn på tyskernes nye kjempemessige konsentrasjonsleir i Fåberg.

I Aalborg har det vær en voldsom eksplosjon i et hotel som var okkupert av tyskerne. Forøverne unnkom.

Frihetshæren i Hellas teller nå 70 000 mann.

sjonsevne og dermed vår levestandard. Dette forutsetter løsningen av to oppgaver. For det første må vi skaffe det norske folk det nødvendige til sikring av dets helse og arbeidskraft. For det annet må vi erstatte de produksjonsmidler som direkte eller indirekte er gått tapt. Løsningen av disse oppgaver må ikke hindres av øyeblikkelige krav om levestandarden fra 1939 eller henvisninger til såkalte «velervete formuesrettigheter».

VIS FORSIKTIGHET

MOSKVA KONFERANSEN

Det vil ikke bli sendt ut offisielle meldinger om underhandlingene før disse blir avsluttet. Imidlertid tyder pressekorrespondentenes telegrammer på at konferansen har et vellykket forløp. Pressen i hele verden behandler konferansen som en av krigens viktigste politiske begivenheter. Telegrammer fra Istanbul skildrer den tyrkiske almenhets interesse for møtet og Tyrkias ønske om at underhandlingene skal ha hell med seg i løsnings av sine viktige oppgaver. Svenske og finske aviser dveler ved konferansens betydning for freden. En kringkastningskommentator fra Sofia uttalte at de små land har grunn til å se imøte forhandlingsresultatene med glede — en forbløffende uttalelse fra en av hitlers vasallstater.

Spesiell oppmerksomhet fortjener en artikkel i den sveitsiske avis «Baseler Zeitung». Avisen framhever at en av de viktigste årsakene til at den allierte invasjon på Balkan har latt vente på seg, er politiske uoverensstemmelser mellom Sovjet og Vestmaktene i forbindelse med innstillingen til den radikale partisanleder Tito og til den reaksjonære general Mihailovitsj. Avisen mener at disse uoverensstemmelsene nå skulle bli ryddet av veien og at det vil føre til opprettingen av en Balkanfront. En kan i denne sammenheng merke seg at BBC for noen dager siden refererte en artikkel fra Times hvor Titos innsats ble sterkt framhevet, mens Mihailovitsj ble nevnt nærmest i en bisetning.

ITALIA Etter de alliertes seier i slaget om Voltornolinjen, inntrådte en kamppause. Den 5. armé er rykket en del nordover i kystområdet. På midtfronten ble bl.a. byen Piedemonte inntatt. Søndag gikk den 8. armé til ny offensiv ved Adriaterhavskysten og opprettet et brohode på den nordlige breidd av Trigno.

Luftaktiviteten over Italia har vært intens. Flyplasser, jernbaner og fiendtlige konsentrasjoner har vært bombet. Bl. a. er banen som følger kysten nordover fra Rom ødelagt på 3 steder. Allierte fly har også grepet inn i kampene i Jugoslavia.

JUGOSLAVIA Kampene i Slovenia, Dalmatia, Bosnia, Herzego-

vina og Montenegro fortsetter og tyskerne lider store tap. I Midt-Bosnia er 3 jernbanestasjoner erobret. Jernbanen mellom Beograd og Zagreb har vært utsatt for nye angrep. Jugoslavisk kystartilleri understøtter nå Vestmaktens flåteoperasjoner i Adriaterhavet. Dette har i løpet av de siste dagene ført til senkning av 5 tyske fartøyer og til kapring av 1.

VESTRONTEN Industribyene Leipsig, Kassel og Frankfurt am Main har vært utsatt for kraftige luftangrep. En rekke andre tyske byer bl. a. Berlin og Köln har vært heimsøkt av moskitofly. Ved dagangrep mot Frankrike og Holland er tallrike jagere skutt ned. Norske jagerfly har på en uke tilintetgjort 9 fiendtlige fly uten egne tap.

SYMOTOMER Hitler har utfoldet en intens diplomatisk virksomhet i Balkan-landene for å skape en enhetsfront av vasallstatene. I stedet for enighet er det kommet nye tvister mellom Ungarn og Romania om Siebenbürgen.

I Romania har myndighetene gitt ordre til innlevering av alle våpen innen 26 okt.

I Bulgaria har det funnet sted nye pro-russiske demonstrasjoner.

Det blir stadig vanskeligere å holde styr på utenlandske arbeidere i Tyskland. Franskmenn forlater arbeidsplassene. Permitterte arbeidere vender ikke tilbake.

Economist behandler i sitt siste nummer det finske spørsmål og skiver bl. a. følgende: Det finske folket vil ha fred, men tyskerne er i landet. Etter Italias frafall vil tyskerne sannsynligvis kjempe hardt for å hindre Finland å dra seg ut av krigen. Det finnes dessuten et begrenset antall finner — Tanner er den mest kjente av de som framleis foretrekker nesten hva som helst framfor en forståelse med Russland.

Nordmenn ser ikke på filmen «Sangen til livet». Bødlen Sinding har laget filmen. Else Budde er ns.

(Fra København) Trikken stan- ser og konduktøren roper: «Gasværket. Afstigning kun for Sabotører» De eneste som stiger av er to gamle damer. Konduktøren ser nøye på dem og sier: «De var s'gu godt kamuflerede.»

ALLE KONSERTER er i dag boykottet. Bryt ikke fronten ved å vise deg i konsertsalene. Gi p- rolen til dine nærmeste!

KAMPEN OM UNIVERSITETET

I september medelte det nasifiserte Kirke- og undervisningsdepartement at reglementet for opptagning av studenter på universitetet ville bli forandret. Nyordningen gikk ut på at rektor heretter kunne avgjøre hvem som skulle bli opptatt. Det betydde at quislinger og såkalte frontkjempere nå skulle få komme inn på de forskjellige kurser trass i sine dårlige karakterer og manglende utdannelse.

Universitetslærerne reagerte voldsomt mot det nye overgrep og de enkelte fakulteter sendte en skarp protestskrivelse til «minister» Skancke. Her ble det klart sagt fra at enten måtte «departementet» gi avkall på den planlagte forandring, eller så måtte de klare seg uten de nåværende universitetslærere.

En tid etter at protesten var sendt, ble dekanene kalt inn til møte hos Skancke som innledet forhandlingene med voldsomme trussler. De kom imidlertid til enighet om at Universitetet selv skulle legge fram et forslag til forandring av reglementet.

Like før forslaget skulle innleveres ble imidlertid en rekke universitetsfolk arrestert. Blant disse var to dekaner, Ragnar Frich og Magnus Olsen. Den siste slapp imidlertid ut senere på grunn av sykdom. Dessuten ble omlag 100 studenter arrestert. Både studenter og lærere sitter på Bredtvedt.

Imidlertid ble Universitetets forslag til forandringer i reglementet, innlevert som bestemt den 20. sept. Det gikk ut på en del mindre forandringer, slik at privatister skulle slippe lettere til og at likeledes studentene fra Nord-Norge fikk lettere opptagelsesvilkår. Men forslaget gir et klart uttrykk for at Universitetet ikke bøyer seg for nasistenes press.

Det sies at foreløbig har quislingene Hoel og Meidell erklært seg enig i professorenes forslag, derimot skal Klaus Hansen ha satt seg i mot. Klaus Hansen arbeider forøvrig intenst for å få Universitetet stengt.

ALLE KONSERTER er i dag boykottet. Bryt ikke fronten ved å vise deg i konsertsalene. Gi p- rolen til dine nærmeste!

8 NOV. 1943

SVART PÅ HVITT

2. NOVEMBER 1943

KONFERANSEN I MOSKVA HAR VÆRT VELLYKKET!

Nyheter 1-11.

Den røde arme har nesten fullstendig avskåret forbindelsen mellom Krim og den øvrige tyske front. Byen Tsjaplinka, 25 km nord for Perekop, er erobret og jernbanen mellom Perekop og fastlandet er allerede under ild. Lenger øst er Novo Aleksjevka gjen- erobret, dermed er den østlige forbindelse med fastlandet brutt. Søndag gjenerobret russerne i alt 200 byer og landsbyer i området mellom Dnjeprs nedre løp og Det asovske hav. I Dnjeprbuens fort- satte de voldsomme kamper. Bare under to slag ved Krivoi Rog mistet nasistene 44 tanks og 1500 falne. Et sted forsøkte de å falle russerne i ryggen ved å sette over til Dnjeprs østre breidd. Angrepet ble tilintetgjort og 500 tyskere ble enten skutt eller druknet.

I Italia har det vært mindre framgang, men en del strategiske posisjoner av viktighet er erobret. Genua er bombet av Liberator bombefly.

Max Reinart er død i New York. 45 japanske fly er ødelagt under et amerikansk angrep på Rabaul.

Ukeoversikter.

Den 28. okt. brøt det ut nye heftige kamper på midtfronten, mellom Vitebsk og Nevel. Russiske avdelinger fikk herredømmet over en rekke viktige veier og gikk fram med opptil 10 km.

Men kampene i Dnjeprbuens og på Nogaisteppe er fremdeles de viktigste. Avdelinger av Den røde arme holder nå på å rykke inn i gruveområdene omkring Krivoi Rog. Motstanden som ytes her er kraftig for øyeblikket. Den vesentlige grunnen til dette er at tyskerne så å si er omringet og ikke har noen fast utbygd front å trekke seg tilbake til. Moskva-meldinger oppgir at kampene på dette frontavsnitt allerede har kos- tet fienden en halv panserdivisjon

og en halv infanteridivisjon. Stor betydning har også de russiske brohodene ved Kiev og Perejeslav i det de binder de fiendtlige styrkene som skulle ha vært satt inn mot flanken. Den 30. ble det meldt at russiske styrker var gått over elva også ved Saporosje; derved oppstod det en ny trussel både mot Krivoi Rog og mot Nikopol, som allerede på forhånd var utsatt for press fra to kanter.

Framgangen fra Melitopol har vært uhyre hurtig og en har all grunn til å regne med at det her skjedd et virkelig frontgjennombrudd. Zapadnija, 80 km fra Melitopol er erobret og også Konstantinovka som ligger bare 20 km fra Dnjeprs nedre løp er inntatt. Et stort antall fiendtlige styrker er blitt avskåret i områdene mellom kysten og Dnjeprbuens vestre løp. De presses nå mot den 3 km brede elven på en strekning hvor det ikke finnes broer.

Tyskernes tap av krigsmateriell er meget store. Da jernbanestasjonen Bolsjoi Uzluk på banen fra Krim ble besatt, erobret russerne 12 ammunisjonslagere og 300 jernbanevogner lastet med materiell. Det er all grunn til å regne med at en stor del av utstyret som tyskerne har ført fram, såvel til de sørligste områdene som til Dnjeprbuens, vil falle i russernes hender, især da russernes intense bombing av fiendens sambandslinjer vil hindre tilbaketrekningen av utstyret.

Slik som forholdene ligger an for øyeblikket må den tyske militærlæder gjennomføre en meget hurtig og vellykket retrett om den skal klare å unngå katastrofen. Det er betegnende i denne sammenheng at nasipropagandaen i det siste har tatt til å omtale den tyske Siegfriedlinje i øst. Denne støtter seg i nord til de Mauriske sumpene, dernest følger den elvene Bug og San. I sentrum går den gjennom Pripet-sumpene og støt-

Utviklingen i øst begynner mer og mer å anta form av en serie kriser.

(Dietmar, tysk kringkastingsge- neral)

ter seg så til Karpatene for til slutt å følge Dnjestr helt til Svar- tehavet.

Når propagandeministret nå finner det opportunt å understreke styrken av denne «østvollen», kan en ha grunn til å oppfatte det som forberedelse på at alle tidlige russiske områder snart vil bli rømmet.

Erfaringene som hittil er gjort i løpet av krigen viser at befestninger har en begrenset verdi. Men selv om tyskerne skulle klare å oppholde Den røde arme en tid ved en utbygget forsvarslinje så vidt langt i vest, vil retretten nødvendigvis få store moralske og være viktig bl. a. fordi vitale industrier i Det stortyske rike vil bli utsatt for russisk bombing.

MOSKVA KONFERANSEN

President Roosevelt kunngjorde den 29. at underhandlingene i Moskva hadde ført til full enighet. Forhandlingene nærmet seg sin slutt og det stod bare igjen å undertegne dokumentene. Den amerikanske, britiske og sovjet-russiske presse understreker sin tilfredshet med resultatene av tre- maktsmøtet. Flere aviser framhever at de tre land aldri har stått hinannen nærmere enn nå. «New York Times» skriver at alle vanskeligheter i forholdene mellom de tre land er løst og at en har funnet fram til metoder for å sikre et varig samarbeid.

FINNLAND På den finske fagforeningskongress som trådte sammen den 25. okt., ble det vedtatt en resolusjon med oppfordring til regjeringen om hurtigst mulig og slutte fred og sørge for gode forhold mellom Finland og Sovjet-samveldet. (Forts. siste side)

Den 16. oktober foretok gestapo massearrestasjoner i Trondheim. Telefonen ble stengt. Omlag 100 nordmenn ble tatt, hovedsakelig gamle medlemmer av arbeiderung- domslag.